

The Durability of First Marriages among Divorced Women With and Without Children: A Frailty Survival Model Approach

Arezoo Bagheri^{1*}

*1. Associate Professor of Applied Statistics, National Institute for Population Research, Tehran, Iran
(Corresponding Author); arezoo.bagheri@nipr.ac.ir

Original Article

Abstract

Background and Aim: A successful and stable marriage significantly contributes to individuals' overall health and well-being. The presence of children in a family unit not only represents a valuable asset and investment for couples but also plays a pivotal role in reducing divorce rates. This study aims to analyze and compare the key factors influencing the durability of first marriages among divorced women, differentiating between those with children and those without, using frailty survival models.

Data and Method: The research uses data from the first wave of a cross-sectional survey on divorce conducted by the National Organization for Civil Registration in 2017-2018. The durability of first marriages was examined among a sample of 469 divorced women without children and 756 divorced women with children. Analytical methods included Random Survival Forests and frailty survival models.

Findings: The analysis, based on shared frailty Weibull models, reveals that variables such as the father's survival status, the marriage ages of both the woman and her spouse, and their respective years of education significantly influence marriage durability for both cohorts. Conversely, factors including the mother's and spouse's educational attainment, employment status, instances of emotional divorce, the individual who filed for divorce, and the residential situation post-divorce were found to have a notable impact exclusively on the marriage durability of divorced women without children. In contrast, factors such as the father's educational level, the spouse's number of siblings, the age of the first child, the total number of children, and the child's custody status were significant only for women with children.

Conclusion: The findings suggest that the duration of first marriages tends to be longer among women with more children and those who retain custody. This pattern may reflect higher exit costs associated with the marriage, a stronger commitment to family stability for the children's sake, or societal and cultural pressures. Notably, as the first child's age increases, the likelihood of divorce also appears to rise, potentially reflecting a diminished reliance on traditional family roles, a resurgence of marital conflicts after the initial child-rearing phase, or new opportunities for the mother's economic and social autonomy. These observations underscore the complexity of family dynamics throughout the life cycle and their significant influence on divorce-related decision-making.

Keywords: Durability of women's first marriage, Random survival forests, Shared frailty survival models, Childbearing, Women.

Key Message: The average duration of marriage for women without children is 77.5 months, while for those with children, it is 190.1 months. This significant difference may reflect that having children greatly increases the costs of divorce—both financially and emotionally—in less stable marriages. Additionally, parents often show heightened commitment to fostering a stable family environment, with children serving as a cohesive force that contributes to marital stability.

Received: 05 March 2025

Accepted: 05 May 2025

Citation: Bagheri, A. (2026). The durability of first marriages among divorced women with and without children: A frailty survival model approach, *Journal of Social Continuity and Change*, 4(4), 573-606.
<https://doi.org/10.22034/jscc.2026.22876.1238>

Extended Abstract

Introduction

Childbearing represents a pivotal milestone following marriage and can significantly influence the likelihood of divorce. The presence of a child is often perceived as a substantial asset for couples, and if they continue living together, the value of this asset tends to increase. Moreover, the costs of divorce are considerably higher for divorced women with children. The intrinsic maternal bond to offspring encourages mothers to endure marital difficulties, often leading them to prioritize the continuity of their shared lives for the sake of their children.

While childbearing and parental commitment are events that typically evoke joy and enthusiasm, they can also introduce considerable stress and challenge the stability of marriage. Various studies have indicated that the birth of a child may exert a negative influence on the couple's relationship; nevertheless, the presence of children also reduce the likelihood of divorce. Interestingly, research suggests that an increase in the number of children can produce a relative reduction in the risk of divorce. This relationship between the number of children and divorce risk exhibits a nonlinear U-shaped pattern, signifying that both insufficient and excessive numbers of children are not ideal for marital stability. As the number of children increases, the burden of parenting correspondingly grows, intensifying the associated negative impacts. Therefore, the nonlinear correlation between the number of children and divorce risk may provide a more nuanced understanding of marital dynamics.

In the context of Iran, the importance of studying factors influencing marital stability and the probability of divorce has intensified in recent years. This urgency arises from the numerous social consequences associated with divorce and its implications for declining fertility rates. Consequently, this issue has garnered significant attention from social researchers as well as policymakers and planners. Given the dual positive and negative effects of children on women's marital survival, along with the differences in characteristics of women with versus without children, the scarcity of studies addressing marital survival modeling for these two groups underscores the necessity for differentiated analyses. The present study aims to employ random survival forests to identify the most significant predictive variables influencing marital survival among divorced women. Additionally, it seeks to compare the factors impacting marital stability across these two groups of women utilizing frailty survival models.

Methods and Data

This study presents a secondary analysis of data derived from 469 questionnaires completed by divorced women without children and 756 questionnaires from divorced women with children, collected during the National Organization for Civil Registration's Divorce Survey, conducted from autumn 2017 to autumn 2018. The analysis aimed to identify the most significant determinants influencing the survival of first marriages within both groups, utilizing the Random Survival Forest (RSF) algorithm informed by the log-rank splitting rule. Furthermore, recognizing the variability in the Human Development Index and divorce rates among married couples across different provinces, and operating under the assumption of homogeneity in women's characteristics within each province, frailty survival models were employed for data analysis pertaining to these two indices. The final model selection was guided by the Akaike Information Criterion (AIC) and Bayesian Information Criterion (BIC), ensuring robust statistical inference.

Findings

The results demonstrated that the estimated median duration of first marriages was significantly longer for divorced women with children (175 months) compared to those without children (67 months). After identifying the key variables influencing marital stability among divorced women, a Cox proportional hazards model was initially employed to assess the divorce risk for both groups. However, due to violations of the proportional hazards (PH) assumption, this model was found inadequate. Consequently, Accelerated Failure Time (AFT) models, including the exponential, Weibull, log-logistic, log-normal, and generalized gamma distributions, were used to analyze first-marriage duration in both groups. Based on the Akaike Information Criterion (AIC) and Bayesian Information Criterion (BIC) values from the AFT model fittings, the Weibull accelerated failure time model emerged as the optimal choice. Final models were determined through frailty variance maximization and minimization of AIC/BIC criteria, resulting in a Weibull model with shared frailty for the divorce rate variable among married couples, characterized by an inverse Gaussian distribution for childless women (Model 1), and for the Human Development Index with an inverse gamma distribution for women with children (Model 2).

Model 1 indicated that several variables significantly impacted the duration of first marriages among childless divorced women, including: marriage age ($p=0.018$), employment status ($p=0.001$), mother's educational years ($p=0.017$), father's survival status ($p=0.002$), spouse's marriage age ($p=0.016$), spouse's educational years ($p=0.009$), emotional divorce ($p<0.001$), post-divorce residence (paternal home) ($p=0.022$), and divorce petitioner (male) ($p=0.001$). Conversely, Model 2 revealed significant effects on marital duration for divorced women with children from various factors, including educational years ($p<0.001$), marriage

age ($p < 0.001$), father's educational years ($p = 0.040$), father's survival status ($p = 0.023$), spouse's number of siblings ($p = 0.026$), spouse's marriage age ($p < 0.001$), number of children ($p = 0.003$), first child's age ($p < 0.001$), and child custody status ($p = 0.017$).

Conclusion and Discussion

The findings of this study reveal the intricate relationship between various socioeconomic and demographic factors and the duration of first marriages among divorced women, differentiated by childbearing status. An increase in the Human Development Index, along with later ages at marriage for individuals and their spouses, was associated with shorter first-marriage durations in both groups. Conversely, higher educational attainment correlated positively with greater marital stability across both groups of divorced women. Notably, the spouse's educational attainment had a significant negative effect on marital duration exclusively among childless divorced women, whereas employment status had a similar effect only on first-marriage duration in this group. In addition, maternal educational attainment and the father's survival status negatively influenced first-marriage duration for childless divorced women; similarly, paternal education and the father's survival status had parallel negative effects for divorced women with children.

Interestingly, a greater number of spouses' siblings exhibited a significant positive effect on marital stability for divorced mothers. The findings also identified emotional divorce as a substantial factor contributing to a diminished marriage duration for childless women. Furthermore, in instances where the husband initiated the divorce, a notable reduction in marriage duration was observed among childless women. The analysis revealed that post-divorce residential arrangements significantly affected marital duration, particularly for childless women. The study also established a direct positive relationship between the number of children and the duration of marriage. However, it was noted that as the age of the first child increased, marital stability tended to decrease. Lastly, the results indicated that marriages lasted longer when either parent (mother or father) retained custody of the children, in contrast to situations where custody was assumed by other relatives, including parents or extended family members.

Ethical Considerations

Compliance with Ethical Guidelines

This study is based on publicly available, secondary data. As such, it did not involve human subjects, and issues of personal identity and confidentiality are not applicable. Also, no interventions or treatments were conducted in this study, and ethical approval was obtained from the National Institute for Population Research (code number 21/110678, dated 2022/02/10).

Funding

This article is based on the research project titled "Random Survival Forests of First Marriage Survival among Divorced Women with and without Children," conducted in 2022 and financially supported by the Population Research Institute of Iran, which is hereby acknowledged.

Acknowledgments

Special acknowledgment is extended to Dr. Mahsa Sa'adati for her contribution as the main collaborator on the research titled.

Authors' Contributions

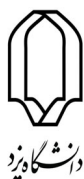
Not applicable.

Conflicts of Interest

The author declared no conflicts of interest.

Author's ORCID

Arezoo Bagheri: <https://orcid.org/0000-0002-9905-7810>

تحلیل دوام ازدواج زنان مطلقه با و بدون فرزند: رویکرد مدل‌های شکنندگی بقا

آرزو باقری*

*- دانشیار آمار کاربردی، مؤسسه تحقیقات جمعیت کشور، تهران، ایران (نویسنده مسئول): arezoo.bagheri@nipr.ac.ir

مقاله پژوهشی

چکیده

زمینه و هدف: ازدواج موفق و پایدار، باعث افزایش سلامتی و نشاط افراد می‌شود؛ حضور فرزندان در خانواده، علاوه بر اینکه دارایی و سرمایه ویژه زوجین محسوب می‌شود می‌تواند نقش مؤثری در کاهش طلاق ایفا نماید. هدف مطالعه حاضر مقایسه مهم‌ترین عوامل مؤثر بر دوام ازدواج اول زنان مطلقه با و بدون فرزند با استفاده از مدل‌های شکنندگی بقا بود.

روش و داده‌ها: در این مطالعه از داده‌های موج اول پیمایش مقطعی طلاق سازمان ثبت احوال کشور (۱۳۹۶-۱۳۹۷)، استفاده شد و دوام ازدواج اول به ترتیب ۴۶۹ و ۷۵۶ نفر از زنان مطلقه بدون فرزند و دارای فرزند با به‌کارگیری جنگل‌های تصادفی و مدل‌های شکنندگی بقا و استفاده از نرم‌افزارهای R، Spss و Stata تحلیل شد.

یافته‌ها: براساس مدل‌های وایبل با شکنندگی مشترک، از میان متغیرهای منتخب، وضعیت زنده بودن پدر، سن ازدواج زن و همسر و تعداد سال‌های تحصیل زن بر دوام ازدواج زنان هر دو گروه و متغیرهای تعداد سال‌های تحصیل مادر، تعداد سال‌های تحصیل همسر، وضعیت شغلی، طلاق عاطفی، متقاضی طلاق و محل سکونت بعد از طلاق تنها بر دوام ازدواج زنان مطلقه بدون فرزند و متغیرهای تعداد سال‌های تحصیل پدر، تعداد خواهر و برادر همسر، سن فرزند اول، تعداد فرزند و وضعیت حضانت فرزند تنها بر دوام ازدواج زنان مطلقه دارای فرزند معنی‌دار شدند.

بحث و نتیجه‌گیری: یافته‌ها نشان داد که دوام ازدواج اول در میان زنان با تعداد فرزندان بیشتر و نیز مسئولیت حضانت، بیشتر است که می‌تواند ناشی از افزایش هزینه‌های خروج از ازدواج، تعهد مضاعف به ثبات خانواده برای فرزندان، یا فشارهای اجتماعی-فرهنگی باشد. با این حال، با افزایش سن فرزند اول، احتمال وقوع طلاق بیشتر می‌شود که ممکن است نشان‌دهنده کاهش وابستگی والدین به نقش‌های خانوادگی، ظهور مجدد تعارضات زناشویی پس از گذر از سال‌های اولیه رشد فرزند، یا فرصت‌های تازه برای استقلال اقتصادی و اجتماعی مادر باشد. این روندها نشان می‌دهند که پویایی خانواده در طول چرخه زندگی، به‌طور پیچیده‌ای با تصمیم‌های مربوط به طلاق درآمیخته است.

واژگان کلیدی: دوام ازدواج اول زنان، جنگل‌های تصادفی بقا، مدل‌های شکنندگی مشترک بقا، فرزندآوری، زنان.

پیام اصلی: میانگین دوام ازدواج زنان بدون فرزند ۷۷/۴۶ ماه و دارای فرزند ۱۹۰/۰۵ ماه است. این تفاوت قابل توجه می‌تواند ناشی از افزایش «هزینه‌های طلاق» (هم مالی و هم عاطفی) با حضور فرزندان در ازدواج‌های با ثبات کمتر و تعهد مضاعف والدین برای حفظ محیط خانوادگی پایدار برای فرزندان و همچنین نقش احتمالی فرزند به‌عنوان عامل انسجام‌بخش در زندگی زناشویی در ازدواج‌های با ثبات بیشتر باشد. بنابراین، تأثیر فرزندآوری بر طول مدت ازدواج می‌تواند بسته به کیفیت اولیه و استحکام رابطه، از مسیرهای متفاوتی تبیین شود.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۱۵

ارجاع: باقری، آرزو. (۱۴۰۴). تحلیل دوام ازدواج زنان مطلقه با و بدون فرزند: رویکرد مدل‌های شکنندگی بقا، تداوم و تغییر اجتماعی، ۴(۴)، ۶۰۶-۵۷۳.

<https://doi.org/10.22034/JSCC.2026.22876.1238>

مقدمه و بیان مسأله

برای اکثر افراد جامعه، احساس شادمانی در زندگی بیش از جنبه‌های دیگر، وابسته به ازدواجی موفق و احساس اطمینان از پایداری زندگی زناشویی است که این شادکامی می‌تواند با تولد فرزندان و ایفای نقش پدری و مادری توسط زوجین فزونی یابد. ازدواج موفق و تشکیل خانواده پایدار و بادوام، نقشی مهم و اساسی بر میزان سلامت روانی و جسمانی، رضایت از زندگی زناشویی، موفقیت شغلی، ارتباطات مؤثر اجتماعی، فرزندآوری، سلامت فرزندان و کیفیت رابطه بین مادر و فرزند دارد. در مقابل عدم احساس اطمینان از پایداری زندگی زناشویی نه تنها برکنش‌های روانی-اجتماعی زن و شوهر و افزایش میزان طلاق بلکه بر وضعیت روحی فرزندان، آینده آنها و نیز میل آنها به داشتن فرزند اثر منفی دارد. فرزندآوری، مهمترین واقعه بعد از ازدواج است و نقش تعیین کننده‌ای در تکمیل روابط و نقش‌های درون خانوادگی دارد. در واقع فرزندآوری خطر بی‌ثباتی رابطه زناشویی را کاهش می‌دهد و در مقابل نیز بی‌ثباتی رابطه زناشویی، از احتمال فرزندآوری در آینده می‌کاهد (موسوی، ۱۳۹۴).

در ایران، هرچند برخی پژوهش‌ها نشان می‌دهند که برخلاف تصور رایج، وضعیت طلاق در ایران مسأله‌ای بحرانی نیست و با افزایش جمعیت زنان متأهل، انتظار افزایش میزان طلاق در جامعه نیز می‌رود (خانی، ۱۴۰۴)، مطالعه دوام ازدواج و احتمال طلاق در سال‌های اخیر از جنبه‌های گوناگون اهمیت یافته است؛ از یکسو، طلاق عمدتاً به دلیل پیامدهای اجتماعی متعددی (مانند فروپاشی نهاد خانواده، افزایش گرایش به رفتارهای کجروانه‌ای مانند مصرف مواد مخدر، خودکشی و کاهش سلامت روانی) که به دنبال دارد و گروه‌های مختلفی را که در سطوح خرد (زن و مرد مطلقه، فرزندان طلاق و خانواده و اطرافیان زوجین طلاق گرفته) و کلان (سیاست‌گذاران، دادگاه‌های خانواده و نهادهای حمایتی) تحت تأثیر قرار می‌دهد، همواره از نظر اجتماعی دارای اهمیت فراوان بوده است. از سوی دیگر، طلاق می‌تواند منجر به کاهش فرزندآوری می‌گردد، در نتیجه، با توجه به اینکه امروزه پی‌بردن به علل و عوامل مؤثر بر کاهش سریع و بی‌سابقه باروری، به یکی از مهمترین حوزه‌های مورد علاقه پژوهشگران اجتماعی و نیز دغدغه‌های سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان تبدیل شده است، اهمیت مطالعه عوامل مؤثر بر دوام زندگی و احتمال طلاق دو چندان می‌گردد. با توجه به تأثیرات مثبت و منفی حضور فرزند بر بقای ازدواج زنان و تفاوت‌های ویژگی‌های زنان با و بدون فرزند، تعداد محدود پژوهش‌های مرتبط با مدلسازی بقای ازدواج آنان و تفاوت در روش‌شناسی مطالعات انجام شده (ترابی و رنجبری‌بیوردی، ۱۴۰۲؛ ایمان‌زاده و همکاران، ۱۴۰۰)، لزوم تفکیک مدل‌سازی بقای ازدواج زنان این دو گروه، ضروری می‌نماید. هدف از مطالعه حاضر، استفاده از جنگل‌های تصادفی بقا در انتخاب مهم‌ترین متغیرهای پیشین بقای ازدواج زنان مطلقه و مقایسه عوامل مؤثر بر دوام ازدواج زنان به تفکیک دو گروه با استفاده از مدل‌های شکنندگی بقا می‌باشد.

پیشینه تجربی

برخی پژوهشگران نشان دادند که بین اطمینان از ثبات و پایداری زندگی زناشویی و تصمیم، میل و اقدام به فرزندآوری ارتباط وجود دارد (Parr, 2010; Winkler-Dworak et al., 2017). لایف بروئر^۱ (۲۰۰۵) نشان داد که عده‌ای از زوجین انتظار دارند که به دنیا آوردن یک فرزند رابطه آنها را با شریک زندگیشان بهتر کند. در واقع فرزندآوری خطر بی‌ثباتی رابطه زناشویی را کاهش می‌دهد و زوجین را از اقدام به طلاق باز می‌دارد (صادقی و سرابی، ۱۳۹۵). داشتن فرزند، خود به منزله سرمایه ویژه

^۱ Liefbroer

زوجین است و در صورتی که آنها با هم زندگی کنند، منافع این سرمایه بیشتر می‌شود (Wagner & Weiss, 2006). همچنین، نتیجه مطالعه زو، یو و کیو^۱ (۲۰۱۵) نشان داد که هزینه‌های طلاق برای زنان مطلقه در زنان دارای فرزند، بیشتر می‌باشد. واگنر و ویس^۲ (۲۰۰۶) در بررسی خود دریافتند که احتمال طلاق در خانواده‌هایی که فرزندان خردسال دارند کمتر است و براساس یافته غیائی، معین و روستا (۱۳۸۹) زنان بدون فرزند میزان گرایش به طلاق بیشتری نسبت به زنان دارای سه فرزند و بیشتر داشتند. از آنجا که زنان دارای فرزند همواره دلبستگی‌های خاصی نسبت به فرزندان خود دارند، این امر باعث شده که آنان با وجود ناملایمات زندگی تا جای ممکن تن به جدایی و طلاق ندهند و به خاطر فرزند خود به زندگی مشترک ادامه دهند (ساروخانی، ۱۳۷۶). مطالعات هیویت^۳ (۲۰۰۶) در استرالیا و برناردی و مارتین-پستور^۴ (۲۰۱۱) در اسپانیا نشان دادند که احتمال طلاق با داشتن فرزند رابطه معکوس دارد. رابطه منفی بین تعداد فرزندان و خطر طلاق در مطالعات انجام گرفته در سایر کشورها نیز تأیید شده است (Yi et al., 2002; Jalovaara, 2001; Coppola, 2008; Di Cesare, 2008).

فرزندآوری و تعهد والدینی یک رویداد مهم است که از یکسو هیجان و شادی ایجاد می‌کند؛ اما اغلب با استرس و گذار به والدینی، می‌تواند به‌عنوان یک چالش جدی برای ثبات ازدواج زوجین تبدیل شود. کارمچیل و ویتاکار^۵ (۲۰۰۷) نشان دادند که تولد فرزند اثر منفی بر روابط زوجین خواهد داشت. ابدل ساتر^۶ (۲۰۲۲) در برآورد بقای ازدواج زوجین در آمریکا نشان داد که فرزندآوری بقای ازدواج را کاهش می‌دهد. زو یو و کیو (۲۰۱۵) به این نکته اشاره کردند که وجود فرزندان احتمال طلاق را کاهش می‌دهد؛ اما افزایش آن می‌تواند باعث کاهش نسبی ریسک طلاق گردد. عسکری ندوشن، شمس قهفرخی و شمس قهفرخی (۱۳۹۸) معتقدند که تعداد فرزندان و خطر طلاق دارای یک رابطه غیرخطی U شکل است و تعداد فرزندان زیاد یا بسیار کم برای پایداری یک ازدواج، مطلوب نیست. با افزایش تعداد فرزندان، بار تربیت فرزندان به‌طور فزاینده‌ای سنگین می‌شود و تأثیر منفی آنان نیز افزایش می‌یابد. بنابراین، رابطه غیرخطی تعداد فرزندان و خطر طلاق ممکن است، واقعی‌تر باشد.

لازم به ذکر است، دوام و بقای ازدواج وابسته به عوامل متعددی است و پژوهشگران از زوایای مختلفی به این موضوع پرداخته‌اند. برخی از مطالعات بر عوامل فردی، خانوادگی، اجتماعی و اقتصادی تمرکز کرده‌اند، در حالی که برخی دیگر زمینه‌های قومی-فرهنگی زوجین را از جمله عوامل مؤثر بر این پدیده‌ها در نظر گرفته‌اند که از میان این عوامل می‌توان به دخالت خانواده و اطرافیان (یزدخواستی و همکاران، ۱۳۸۷)، دخالت خانواده همسر (رضازاده و همکاران، ۱۳۹۷؛ محسن‌زاده، نظری و عارفی، ۱۳۹۰)، اشتغال زنان (صادقی، ۱۳۹۵)، ازدواج مجدد (یزدخواستی و همکاران، ۱۳۸۷)، همسان‌همسری یا همکفوی (غیائی، معین و روستا، ۱۳۸۹؛ ریاحی، علیوردی‌نیا و بهرامی کاکاوند، ۱۳۸۶)، اختلاف تحصیلی زوجین، تحصیلات زن، سن ازدواج (غیائی، معین و روستا، ۱۳۸۹؛ Larson & Holman, 1994)، طلاق عاطفی (محمدی، ۱۳۹۹؛ خواجه نوری و نقشبندی، ۱۴۰۲؛ رشید و همکاران، ۱۳۹۸)، وجود و یا عدم وجود فرزند (نیازی و همکاران، ۱۳۹۷؛ Bernardi & Martin-Pastor, 2011)، تحصیلات زن (غیائی، معین و روستا، ۱۳۸۹؛ عسکری ندوشن، شمس قهفرخی و شمس قهفرخی، ۱۳۹۸؛ ایمانزاده و همکاران، ۱۴۰۰؛ صادقی، ۱۳۹۵) و سابقه طلاق در خانواده (رضازاده و همکاران، ۱۳۹۷) اشاره نمود.

1. Xu, Yu & Qiu

2. Wagner & Weiss

3. Hewitt

4. Bernardi & Martin-Pastor

5. Carmichael & Whittaker

6. Abdel-Sater

ملاحظات نظری

در این بخش به مرتبط‌ترین دیدگاه‌های نظری در خصوص متغیرهای پیشبین در این مطالعه، پرداخته می‌شود. نظریه مدرنیزاسیون^۱ فرایندی است که طی آن ارزش‌ها، نگرش‌ها، اعمال و ساختارهای اجتماعی سنتی از بین رفته و دیدگاه‌های مدرن جایگزین آنها می‌شود. جامعه مدرن، همان جامعه توسعه‌یافته است و طبق دیدگاه اینگلههارت ارزش‌هایی همانند سکولاریزم، عقلانیت، علمگرایی و خوشبینی در آن وجود دارد (Nilsson, 2004). مدرنیزاسیون تأثیرات وسیعی بر روی ساختارهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جامعه بر جای می‌گذارد. در جریان مدرنیزاسیون، خانواده‌محوری به فردمحوری تبدیل شده و این فردمحوری، بهبود موقعیت زنان، گسترش تحصیلات عمومی، شهرنشینی و ازدواج‌های با انتخاب آزاد و تشکیل خانواده در سنین بالاتر را تشویق می‌کند. مدرنیزاسیون با تغییر ایده‌ها و نگرش‌های افراد جامعه نیز همراه است. به‌طوریکه در دنیای مدرن امروزی، افراد به نگرش‌های به خصوصی در زمینه انتخاب همسر دست یافته‌اند که دایره انتخاب همسر را محدود می‌کند. نظریه گذار دوم جمعیت‌شناختی^۲: عوامل زمینه‌ساز گذار دوم جمعیتی را می‌توان به تغییرات در سطح جامعه، تغییرات در سطح خانواده و تغییرات در سطح فرزندآوری تفکیک نمود (Lesthaeghe, 2010). مطابق با این رویکرد، افزایش سن ازدواج و در آن‌سو، افزایش طلاق و ناپایداری ازدواج‌ها، پاسخی است به مجموعه تغییرات رخ داده در سطح جامعه و ساختارهایی که این گونه تغییرات را برمی‌تابند.

نظریه مبادله اجتماعی^۳ یک نظریه جامعه‌شناختی و روانشناختی است که رفتار اجتماعی را در تعامل دو طرف مورد بررسی قرار می‌دهد (فاتحی دهقانی و نظری، ۱۳۹۰). براساس این نظریه، ثبات خانواده و فروپاشی آن از طریق سه بعد قابل دستیابی است: اول، روندهای استانداردهای که براساس اجتماعی شدن، شباهت و نزدیک شدن به ارزش‌ها و انگیزه‌ها ساخته شده‌اند. دوم روندهای شناختی که در باورها، ارزش‌ها و تمایلات فرد نمود پیدا می‌کنند و سوم رابطه متقابلی که مبتنی بر مبادله ارزش‌ها، هزینه‌ها، منافع و انتظارات مادی و اخلاقی هر یک از طرفین در روابط زناشویی است. اساساً طلاق در نتیجه نرسیدن به هر شکلی از انتظارات قبلی و ناتوانی در یافتن برابری در مبادله منافع اتفاق می‌افتد (Al-Khataybeh, 2002).

نظریه همسان همسری^۴ بر همسان بودن زوجین از لحاظ تحصیلی، سنی و پایگاه اقتصادی و اجتماعی تأکید می‌شود. هر چه زوجین تمایز ارزش و هنجار بیشتری با هم داشته باشند امکان ناپایداری و خطر جدایی در روابطشان بیشتر می‌شود (کاظمی و قاسمی، ۱۴۰۲). نظریه یادگیری اجتماعی^۵، توسط بندورا^۶ در سال ۱۹۷۷ توسعه یافت. براساس این نظریه، وقتی آمار طلاق افزایش یابد، از قبح آن کاسته شده و روز به روز تعداد آن بیشتر می‌شود؛ به‌عنوان مثال؛ احتمال طلاق فرزندان با تجربه طلاق والدین در آینده، بیشتر است. نظریه نظام‌ها^۷ توسط گرگوری باتسن^۸ و دان جکسون^۹ مطرح شد که خانواده را فراتر از مجموعه اعضایش شامل افراد عضو آن، شخصیت‌ها، ویژگی‌ها و روابط بین آنها در نظر می‌گیرد. در این نظریه، خانواده یک نظام اجتماعی متشکل از روابط پویا و وابسته است

1. Modernization Theory

2. Second Demographic Transition Theory - SDT

3. Social Exchange Theory

4. Homogamy Theory

5. Social learning

6. Bandura

7. Systems theory

8. Gregory Bateson

9. Don Jackson

که هر عضو این نظام از اعمال دیگر اعضا و نیز کیفیت تعاملات بین دیگر اعضای خانواده تأثیر می‌پذیرد (عنایت، نجفی اصل و زارع، ۱۳۹۲). درواقع، زمانی که یک زوج ازدواج می‌کند و یا طلاق می‌گیرند، بیش از یک زن و شوهر ازدواج می‌کنند و یا طلاق می‌گیرند.

نظریه چرخه زندگی زناشویی^۱ با تقسیم‌بندی مراحل زندگی، تغییرات، تنش‌ها و نقش‌های خاص هر مرحله، به بررسی تفاوت‌ها در سطح رضایتمندی زناشویی که ناشی از تغییرات دوره‌های مختلف است، می‌پردازد. این نظریه حاکی از آن است که بین رضایت از ازدواج و دوره‌های زندگی رابطه‌ای منحنی شکل وجود دارد که طبق آن با تولد فرزندان و در دوره‌ای کوتاه از میانسالی، رضایت از ازدواج کاهش می‌یابد و سپس با رشد فرزندان، رضایت از زندگی به نحو چشمگیری افزایش می‌یابد (برناردز، ۱۳۸۴).

نظریه کارکردگرایی ساختی^۲ بر چگونگی شکلگیری رفتارهای فردی از طریق ساختارها متمرکز است. اگر چه افراد در عمل امکان انتخاب دارند، ولی انتخاب‌ها از طریق ساختارها ایجاد می‌شوند. اقتصاد و خانواده به‌عنوان دو نهاد اجتماعی مرتبط و پیوسته در نظام اجتماعی، رابطه زوجین را به‌طور متفاوت تحت تأثیر قرار می‌دهند (اسکیدمور، ۱۳۸۵). شکل (۱) مدل مفهومی عوامل مؤثر بر دوام ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند و دارای فرزند را نشان می‌دهد.

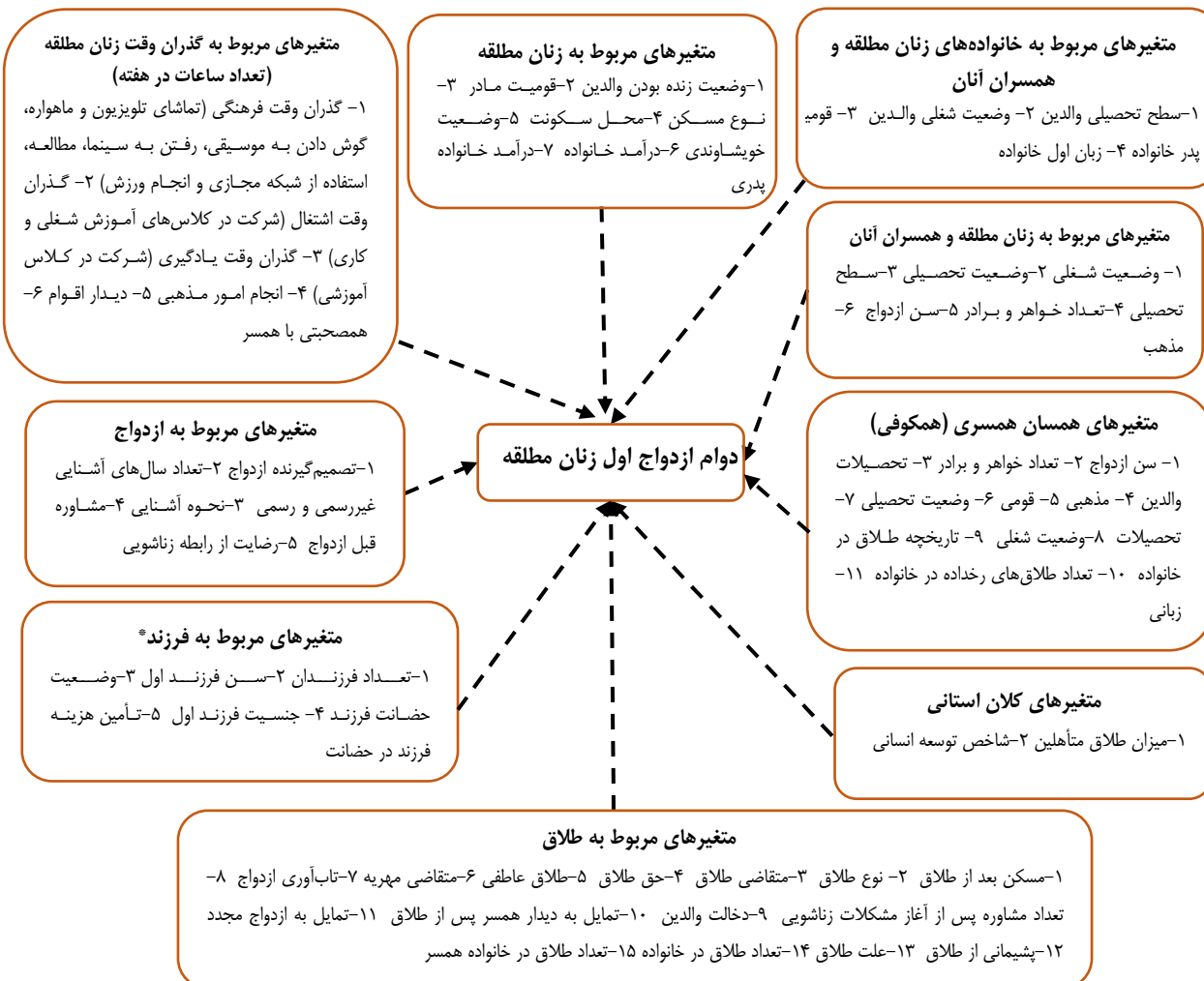
با توجه به مرور دیدگاه‌های نظری، مدل مفهومی در شکل (۱) استخراج شد که در آن متغیرهای مربوط (ویژگی‌های) به زنان و همسران آنان براساس نظریه‌های مدرنیزاسیون، گذار دوم جمعیتی و کارکردگرایی، خانواده‌های زنان و همسران آنان براساس نظریه‌های یادگیری اجتماعی و نظام‌ها، همسان‌همسری براساس نظریه همسان‌همسری، ازدواج براساس نظریه‌های مدرنیزاسیون و چرخه زندگی زناشویی، طلاق براساس نظریه‌های مدرنیزاسیون، یادگیری اجتماعی و نظام‌ها و اوقات فراغت براساس نظریه‌های مدرنیزاسیون و مبادله انتخاب شدند. با توجه به هدف مطالعه حاضر با استفاده از روش‌های تحلیل بقا به مقایسه مهم‌ترین تعیین‌کننده‌های دوام ازدواج اول زنان مطلقه در این دو گروه پرداخته شد. لازم به ذکر است که به منظور سنجش متغیرهای کلان استانی شامل نرخ طلاق متأهلین و شاخص توسعه انسانی به ترتیب از سالنامه آماری سازمان ثبت احوال (۱۳۹۸) و مطالعه افقه، آهنگری و عسکری پورلاهیجی (۱۳۹۹) که در آن شاخص توسعه انسانی استان‌های ایران برآورد شده است، استفاده گردید.

روش و داده‌های پژوهش

با توجه به تغییرات عمده‌ای که در سال‌های اخیر در روند شکل‌گیری ازدواج و طلاق در ایران صورت گرفته است؛ اجرای موج اول طرح پیمایش ازدواج و طلاق در دستور کار «دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی و مهاجرت» در سازمان ثبت احوال با هدف بررسی روند تغییرات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جمعیت در معرض این دو رویداد قرار گرفت. نمونه‌ها در این پیمایش مقطعی که در پاییز ۱۳۹۶ تا پاییز ۱۳۹۷ اجرا شد، با استفاده از روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای متناسب با تعداد طلاق‌های ثبت‌شده در مراکز استان‌ها در سال ۱۳۹۵ (با ضریب اطمینان ۹۹ درصدی) انتخاب و اطلاعات آنها در کلیه استان‌های کشور از طریق پرسشگری با استفاده از پرسشنامه ساختاریافته از زوجینی که برای ثبت طلاق به دفترخانه‌های مراکز استان‌ها مراجعه نموده بودند، جمع‌آوری شدند. در مطالعه حاضر که تحلیل ثانویه موج اول پیمایش مذکور است، از میان ۱۵۰۴ پرسشنامه مربوط به طلاق ازدواج مرتبه اول زنان، به ترتیب ۴۶۹ و ۷۵۶ پرسشنامه مربوط به زنان مطلقه بدون فرزند و دارای فرزند بود که در این مطالعه مورد بررسی قرار گرفت.

1. Marital life cycle theory

2. Structural Functionalism Theory

شکل ۱- مدل مفهومی عوامل مؤثر بر دوام ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند و دارای فرزند

* متغیرهای مربوط به فرزند، تنها در مدل زنان مطلقه دارای فرزند وارد شده‌اند

هر دو گروه با استفاده از روش‌های ناپارامتری جنگل بقا براساس متغیرهای پیشبین شکل (۲) انتخاب شدند. پژوهش‌های متعددی به کارایی الگوریتم قانون افراز رتبه لگاریتمی^۱ (*RSF*) جنگل تصادفی بقا به عنوان یک مدل درختی گروهی ناپارامتری در کاهش حجم متغیرهای پیشبین و تعیین مهم‌ترین تعیین‌کننده‌های داده‌های بقای در تحلیل‌های گوناگون از جمله تحلیل فاصله ازدواج تا فرزندآوری پرداختند (باقری و سعادت، ۱۳۹۸؛ Saadati & Bagheri, 2020a, 2020b).

اغلب در مطالعاتی که هدف، مطالعه زمان تا رخداد واقعه مورد نظر است، از روش‌های تحلیل بقای متداول شامل روش‌های ناپارامتری، نیمه‌پارامتری و پارامتری بقا استفاده می‌شود (باقری و سعادت، ۱۴۰۳ الف). در اکثر این مطالعات برخلاف واقع، فرض می‌شود که همه افراد در نمونه به صورت مشابه در معرض خطراتی مانند مرگ یا طلاق قرار دارند؛ در این شرایط استفاده از مدل‌های متداول

^۱. Random Survival Forest with Log-Rank split rule

تحلیل بقا، باعث بیش‌برآوردی^۱ پارامترهای مدل و کاهش دقت نتایج می‌شوند که برای اصلاح آن باید از مدل‌های شکنندگی بقا در تحلیل داده‌ها استفاده شود. در این مدل‌ها، شکنندگی، یک عامل ناشناخته است که به صورت یک مؤلفه تصادفی در مدل وارد می‌شود. در مدل شکنندگی مشترک فرض می‌شود که گروه‌هایی از افراد که در گروه‌های همسان قرار دارند دارای شکنندگی یکسان می‌باشند. در مدل شکنندگی مشترک، تابع خطر شرطی برای k امین فرد از k امین گروه را می‌توان با استفاده از معادله (۱) در نظر گرفت:

$$h_{jk}(t|\theta_k) = \theta_k h_{jk}(t) \rightarrow h_{jk}(t) = h(t|X_{jk}), \quad j = 1, 2, \dots, n_k \quad \text{معادله (۱)}$$

که در آن $h_{jk}(t)$ وابسته به متغیر پیش‌بین فرد X_{jk} می‌باشد و شکنندگی θ_k مربوط به گروه k ام است که نشان می‌دهد افراد در گروه‌های یکسان، شکنندگی مشترکی دارند. شکنندگی θ یک اثر ضربی مشاهده نشده روی تابع خطر است که براساس آن افراد با شکنندگی‌های $\theta > 1$ یا $\theta < 1$ نسبت به افراد با شکنندگی $\theta = 1$ ، به ترتیب دارای مخاطرات بیشتر (احتمال بقای کمتر) و کمتر (احتمال بقای بیشتر) هستند (Bagheri & Saadati, 2021؛ باقری و سعادت، ۱۳۹۸).

در این مطالعه با توجه به تفاوت شاخص توسعه انسانی و نرخ طلاق متأهلان در استان‌های مختلف کشور و با فرض مشابهت ویژگی‌های زنان در هر استان از مدل شکنندگی بقا براساس این دو شاخص برای تحلیل داده‌ها استفاده و مدل نهایی براساس معیارهای آکائیک^۲ (AIC) و اطلاع بیزی^۳ (BIC) انتخاب شد (باقری و سعادت، ۱۴۰۱، ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳).

یافته‌های پژوهش

نتایج نشان داد که برآورد میانه دوام ازدواج اول زنان مطلقه دارای فرزند (۱۷۵ ماه) بیشتر از بدون فرزند (۶۷ ماه) می‌باشد. در این مطالعه، از الگوریتم قانون افراز رتبه لگاریتمی جنگل تصادفی بقا (RSF) برای بررسی عوامل مؤثر بر دوام ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند و دارای فرزند استفاده شد که نتایج آن در جدول (۱) ارائه شده است. لازم به ذکر است که به دلیل عدم حضور کلیه متغیرهای همسان‌همسری در تحلیل دوام ازدواج اول زنان مطلقه در هر دو گروه، در این جدول از گزارش آنها صرف‌نظر شده است.

جدول (۲) درصد فراوانی متغیرهای پیش‌بین منتخب در مطالعه را برای هر دو گروه زنان می‌نماید. پس از انتخاب مهم‌ترین متغیرهای مؤثر بر دوام ازدواج زنان مطلقه، ابتدا مدل مخاطرات متناسب کاکس روی خطر طلاق هر دو گروه براساس این متغیرها برازش شد. سپس به منظور بررسی پیش‌فرض مخاطرات متناسب^۴ (PH) که برای دستیابی به مدلی کارا لازم است از آزمون اشنوفیلد^۵ برای آزمون وابستگی به زمان متغیرهای پیش‌بین هر دو مدل استفاده شد. براساس این آزمون در مدل اول، متغیرهای شاخص توسعه انسانی، تعداد سال‌های تحصیل، سن ازدواج، وضعیت شغلی، تعداد سال‌های تحصیل پدر، وضعیت زنده بودن پدر، سن ازدواج همسر، تعداد سال‌های تحصیل همسر، طلاق عاطفی، تقاضی طلاق و تعداد ساعات گذران وقت اشتغال وابسته به زمان بودند ($p < 0.05$ -مقدار). نتایج آزمون کلی نیز که به بررسی وابستگی کلیه متغیرهای پیش‌بین با زمان می‌پردازد این موضوع را تأیید نمود ($p < 0.001$ -مقدار)، در نتیجه فرض PH در این مدل برقرار نیست و نتایج آن از کارایی لازم برخوردار نیستند. نتایج آزمون وابستگی به زمان در مدل (۲) نیز نشان داد که میان متغیرهای شاخص توسعه انسانی، تعداد خواهر و برادر، تعداد سال‌های تحصیل، سن ازدواج، تعداد سال‌های آشنایی

1. Overestimated

2. Akaike information criterion

3. Bayesian information criterion

4. Proportional Hazard

5. Schoenfeld

غیررسمی، محل سکونت بعد از طلاق، تعداد ساعات دیدار اقوام، سن فرزند اول و حضانت فرزند با زمان وابستگی وجود دارد ($p < 0.05$) - مقدار). نتایج آزمون کلی نیز این موضوع را تأیید نمود ($p < 0.01$ - مقدار)، در نتیجه فرض PH در این مدل نیز برقرار نیست و نتایج آن از کارایی لازم برخوردار نیستند.

جدول ۱- فهرست متغیرهای پیش‌بین منتخب در تحلیل دوام ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند (گروه ۱) و دارای فرزند (گروه ۲)

متغیرهای پیش‌بین مطالعه		متغیرهای پیش‌بین منتخب در تحلیل دوام ازدواج اول زنان مطلقه	
		بدون فرزند (گروه ۱)	دارای فرزند (گروه ۲)
خانواده‌های زنان مطلقه و همسران آنان	۱- تعداد سال‌های تحصیل پدر ۲- تعداد سال‌های تحصیل مادر ۳- وضعیت شغلی پدر ۴- قومیت پدر ۵- زبان اول خانواده ۶- تعداد سال‌های تحصیل پدر همسر ۷- تعداد سال‌های تحصیل مادر همسر ۸- وضعیت شغلی پدر همسر ۹- قومیت پدر همسر ۱۰- زبان اول خانواده همسر	۱- تعداد سال‌های تحصیل مادر ۲- تعداد سال‌های تحصیل پدر ۳- تعداد سال‌های تحصیل مادر همسر ۴- تعداد سال‌های تحصیل پدر همسر	۱- تعداد سال‌های تحصیل مادر ۲- تعداد سال‌های تحصیل پدر ۳- تعداد سال‌های تحصیل مادر همسر ۴- تعداد سال‌های تحصیل پدر همسر
زنان مطلقه	۱- وضعیت زنده بودن پدر ۲- وضعیت زنده بودن مادر ۳- قومیت مادر ۴- مسکن ملکی ۵- محل سکونت ۶- وضعیت خویشاوندی ۷- درآمد خانواده ۸- درآمد خانواده پدری	۱- وضعیت زنده بودن پدر	۱- وضعیت زنده بودن پدر ۲- وضعیت زنده بودن مادر
گذران وقت زنان مطلقه در هفته	۱- تعداد ساعات گذران وقت فرهنگی ۲- تعداد ساعات گذران وقت اشتغال ۳- تعداد ساعات گذران وقت یادگیری ۴- تعداد ساعات انجام امور مذهبی ۵- تعداد ساعات دیدار اقوام ۶- تعداد ساعات همصحبتی با همسر	۱- تعداد ساعات گذران وقت اشتغال ۲- تعداد ساعات همصحبتی با همسر ۳- تعداد ساعات گذران وقت فرهنگی ۴- تعداد ساعات دیدار اقوام ۵- تعداد ساعات انجام امور مذهبی ۶- تعداد ساعات گذران وقت یادگیری	۱- تعداد ساعات گذران وقت فرهنگی ۲- تعداد ساعات همصحبتی با همسر ۳- تعداد ساعات دیدار اقوام ۴- تعداد ساعات گذران وقت یادگیری
زنان مطلقه و همسران آنان	۱- وضعیت شغلی ۲- سطح تحصیلی ۳- تعداد خواهر و برادر ۴- سن ازدواج ۵- وضعیت شغلی همسر ۶- سطح تحصیلی همسر ۷- تعداد خواهر و برادر همسر ۸- سن ازدواج همسر	۱- سن ازدواج ۲- سن ازدواج همسر ۳- تعداد سال‌های تحصیل ۴- تعداد خواهر و برادر ۵- تعداد سال‌های تحصیل همسر ۶- وضعیت شغلی ۷- تعداد خواهر و برادر همسر	۱- سن ازدواج ۲- سن ازدواج همسر ۳- تعداد سال‌های تحصیل ۴- تعداد خواهر و برادر ۵- تعداد سال‌های تحصیل همسر ۶- تعداد سال‌های تحصیل همسر
طلاق	۱- محل سکونت بعد از طلاق ۲- متقاضی طلاق ۳- حق طلاق ۴- متقاضی مهریه ۵- تاب‌آوری ازدواج ۶- تعداد مشاوره پس از آغاز مشکلات زناشویی ۷- دخالت والدین ۸- تمایل به دیدار همسر پس از طلاق ۹- تمایل به ازدواج مجدد ۱۰- علت طلاق ۱۱- تعداد طلاق در خانواده ۱۲- طلاق عاطفی ۱۳- تعداد طلاق در خانواده همسر	۱- طلاق عاطفی ۲- تعداد مشاوره‌های بعد از آغاز مشکلات زناشویی ۳- متقاضی طلاق ۴- محل سکونت بعد از طلاق	۱- محل سکونت بعد از طلاق ۲- طلاق عاطفی
ازدواج	۱- تصمیم‌گیرنده ازدواج ۲- تعداد سال‌های آشنایی غیررسمی ۳- تعداد سال‌های آشنایی رسمی ۴- نحوه آشنایی ۵- مشاوره قبل ازدواج ۶- رضایت از رابطه زناشویی	۱- تعداد سال‌های آشنایی رسمی ۲- تعداد سال‌های آشنایی غیررسمی	۱- تعداد سال‌های آشنایی غیررسمی
فرزند (در مدل دارای فرزند)	۱- تعداد فرزندان ۲- سن فرزندان اول ۳- وضعیت حضانت فرزند ۴- جنسیت فرزند اول ۵- تأمین هزینه فرزند در حضانت	--	۱- سن فرزند اول ۲- تعداد فرزندان ۳- وضعیت حضانت فرزند ۴- تأمین‌کننده هزینه فرزند در حضانت
کلان استانی	۱- میزان طلاق متأهلین ۲- شاخص توسعه انسانی	۱- میزان طلاق متأهلین ۲- شاخص توسعه انسانی	۱- میزان طلاق متأهلین ۲- شاخص توسعه انسانی

جدول ۲- درصد فراوانی متغیرهای پیش‌بین منتخب مربوط به زنان مطلقه بدون فرزند و دارای فرزند

خانواده زنان و همسران آنها							
متغیر		بدون فرزند	دارای فرزند	متغیر		بدون فرزند	دارای فرزند
سطح تحصیلی پدر زن	بیسواد	۱۹/۰	۲۹/۴	سطح تحصیلی پدر همسر	بیسواد	۲۸/۸	۴۳/۹
	ابتدایی	۲۲/۴	۲۴/۳		ابتدایی	۱۸/۸	۲۲/۸
	راهنمایی	۲۳/۹	۱۸/۰		راهنمایی	۲۰/۷	۱۳/۰
	دبیرستان و دیپلم	۲۳/۲	۱۶/۸		دبیرستان و دیپلم	۱۸/۸	۱۰/۷
	دانشگاهی	۸/۵	۷/۱		دانشگاهی	۷/۲	۴/۹
سطح تحصیلی مادر زن	بیسواد	۲۲/۴	۳۷/۷	سطح تحصیلی مادر همسر	بیسواد	۳۴/۱	۵۲/۵
	ابتدایی	۲۹/۰	۲۶/۷		ابتدایی	۲۲/۰	۲۱/۷
	راهنمایی	۲۰/۵	۱۶/۱		راهنمایی	۱۷/۷	۱۱/۴
	دبیرستان و دیپلم	۲۱/۱	۱۳/۲		دبیرستان و دیپلم	۱۷/۷	۸/۳
	دانشگاهی	۴/۱	۲/۴		دانشگاهی	۲/۸	۱/۹
مربوط به زنان مطلقه							
وضعیت زنده بودن پدر	زنده	۸۱/۷	۶۴/۲	وضعیت زنده بودن مادر	زنده	۸۹/۳	۸۳/۵
	فوت شده	۱۸/۳	۳۳/۷		فوت شده	۱۰/۷	۱۳/۵
گذران وقت زنان مطلقه							
تعداد ساعات دیدار اقوام	دیدار ندارند	۲۶/۹	۳۲/۴	امور انجام ساعات تعداد مذهبی	انجام نمی‌دهد	۶۲/۵	۵۹/۵
	۵-۰	۴۸/۸	۴۴/۸		۵-۰	۲۹/۰	۳۱/۹
	۱۰-۵	۱۳/۲	۱۳/۰		۱۰-۵	۴/۳	۴/۸
	۱۵-۱۰	۳/۲	۲/۹		۱۵-۱۰	۰/۶	۰/۵
	۱۵ و بیشتر	۵/۱	۳/۸		۱۵ و بیشتر	۰/۶	۰/۱
تعداد ساعات همصحبتی با همسر	همصحبتی ندارد	۱۹/۰	۲۶/۱	تعداد ساعات گذران وقت اشتغال	شاغل نیست	۶۶/۳	۵۶/۶
	۵-۰	۷۱/۰	۶۴/۹		۵-۰	۴/۵	۵/۶
	۱۰-۵	۵/۱	۴/۰		۱۰-۵	۱/۹	۴/۴
	۱۵-۱۰	۰/۶	۰/۹		۱۵-۱۰	۱/۱	۱/۹
	۱۵ و بیشتر	۱/۹	۱/۱		۱۵ و بیشتر	۲۰/۹	۲۴/۷
تعداد ساعات گذران وقت یادگیری	کلاس آموزشی نمی‌رود	۸۴/۰	۹۰/۶	وقت تعداد ساعات گذران فرهنگی	ندارد	۱/۹	۳/۶
	۵-۰	۱۰/۴	۵/۰		۵-۰	۹/۸	۱۴/۴
	۱۰-۵	۲/۱	۰/۹		۱۰-۵	۱۲/۶	۱۵/۵
	۱۵-۱۰	۰/۴	۰/۴		۱۵-۱۰	۱۰/۲	۱۱/۹
	۱۵ و بیشتر	۰/۲	۰/۰		۱۵ و بیشتر	۶۲/۳	۵۱/۳
ازدواج							
تعداد سال‌های آشنایی غیررسمی	۰	۷۹/۵	۸۱/۰	تعداد سال‌های آشنایی رسمی	۰	۶۹/۱	۷۲/۴
	۱	۶/۴	۷/۱		۱	۱۶/۸	۱۴/۲
	بیشتر از ۱ سال	۱۴/۱	۱۱/۹		بیشتر از ۱ سال	۱۴/۱	۱۳/۵
کل	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

جدول ۲- درصد فراوانی متغیرهای پیش‌بین منتخب مربوط به زنان مطلقه بدون فرزند و دارای فرزند (ادامه)

زنان مطلقه و همسران آنها							
متغیر	بدون فرزند	دارای فرزند	متغیر	بدون فرزند	دارای فرزند	متغیر	دارای فرزند
وضعیت شغلی	شاغل غیرشاغل	۲۵/۸ ۷۴/۲	وضعیت شغلی همسر	۳۷/۷ ۶۲/۳	۸۱/۰ ۱۸/۳	شاغل غیرشاغل	۸۰/۸ ۱۹/۲
سطح تحصیلی	بیسواد ابتدایی راهنمایی دبیرستان و دیپلم دانشگاهی	۰/۶ ۴/۹ ۱۰/۴ ۴۹/۰ ۳۴/۸	سطح تحصیلی همسر	۱/۹ ۱۱/۰ ۱۶/۷ ۴۵/۵ ۲۴/۵	۳/۷ ۱۴/۰ ۲۴/۵ ۴۰/۷ ۱۶/۹	بیسواد ابتدایی راهنمایی دبیرستان و دیپلم دانشگاهی	۱/۹ ۶/۴ ۱۷/۹ ۴۵/۸ ۲۷/۲
تعداد خواهر و برادر	۱-۰ ۳-۲ ۵-۴ ۶ و بیشتر	۱۴/۷ ۴۲/۲ ۲۶/۹ ۱۵/۶	تعداد خواهر و برادر همسر	۶/۷ ۳۴/۴ ۲۸/۲ ۲۹/۹	۶/۳ ۲۸/۶ ۲۹/۸ ۳۳/۹	۱-۰ ۳-۲ ۵-۴ ۶ و بیشتر	۱۴/۱ ۳۵/۸ ۲۸/۸ ۱۹/۶
سن ازدواج	کمتر از ۲۰ سال ۳۰-۲۰ ۴۰-۳۰ بیشتر از ۴۰ سال	۴۷/۸ ۴۲/۶ ۵/۱ ۲/۱	سن ازدواج همسر	۵۹/۵ ۳۵/۷ ۲/۱ ۰/۱	۱۵/۱ ۷۵/۵ ۶/۵ ۰/۸	کمتر از ۲۰ سال ۳۰-۲۰ ۴۰-۳۰ بیشتر از ۴۰ سال	۱۲/۴ ۶۸/۴ ۱۲/۸ ۳/۸
طلاق							
محل سکونت بعد طلاق	ملکی استیجاری پدري سایر	۵/۳ ۱۴/۹ ۷۵/۹ ۲/۶	طلاق عاطفی	۱۴/۲ ۳۱/۹ ۴۶/۴ ۶/۶	۶۲/۲ ۲۴/۱ ۶/۱ ۴/۹	۱-۰ ۳-۲ ۵-۴ ۶ سال و بیشتر	۶۲/۹ ۲۴/۵ ۵/۳ ۲/۸
تعداد مشاوره‌های پس از آغاز مشکلات زناشویی	۰ ۲-۱ ۴-۳ ۵ و بیشتر	۴۱/۸ ۲۳/۷ ۱۹/۸ ۱۴/۷	متقاضی طلاق	۴۴/۲ ۲۱/۸ ۱۸/۴ ۱۱/۹	۳۴/۷ ۷/۳ ۵۷/۹	زن مرد توافقی	۲۵/۸ ۶/۴ ۶۷/۲
فرزند							
تعداد فرزند	۱ ۲ ۳ و بیشتر	۵۷/۷ ۳۰/۵ ۱۱/۸	وضعیت حضانت فرزند	۵۳/۲ ۳۳/۱ ۱۲/۶	زن همسر سایرین	زن همسر سایرین	۵۳/۲ ۳۳/۱ ۱۲/۶
سن فرزند اول	۵-۰ ۱۰-۵ ۱۵-۱۰ ۲۰-۱۵ ۲۰ سال و بیشتر	۱۸/۰ ۲۶/۳ ۲۳/۱ ۱۳/۴ ۱۸/۵	تأمین‌کننده هزینه فرزند در حضانت	۲۹/۵ ۵۲/۹ ۱۵/۳	زن همسر سایرین	زن همسر سایرین	۲۹/۵ ۵۲/۹ ۱۵/۳
کلان استانی							
میزان طلاق متأهلین	کمتر از ۷ ۹-۷ ۹ و بیشتر	۱۳/۸ ۷۲/۷ ۱۳/۵	شاخص توسعه انسانی	۱۴/۶ ۶۷/۶ ۱۷/۹	کم‌برخوردار نیمه‌برخوردار برخوردار	کم‌برخوردار نیمه‌برخوردار برخوردار	۱۴/۶ ۶۷/۶ ۱۷/۹
کل	۱۰۰	۱۰۰	کل	۱۰۰	۱۰۰	کل	۱۰۰

به منظور برازش مدل‌هایی که از اعتبار کافی برخوردار باشند در مرحله بعد از مدل‌های زمان شکست شتابیده^۱ بقا (*AFT*) شامل مدل‌های نمایی، وایبل، لگ لوژستیک، لگ نرمال و گامای تعمیم‌یافته در تحلیل دوام ازدواج اول زنان مطلقه دو گروه استفاده شد. جدول (۳)، مقادیر معیارهای آکائیک^۲ (*AIC*) و اطلاع بیزی^۳ (*BIC*) حاصل از برازش مدل‌های *AFT* روی دوام ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند و دارای فرزند را بر روی متغیرهای پیش‌بین‌های منتخب در جدول (۲) نشان می‌دهد.

جدول ۳- مقادیر *AIC* و *BIC* مدل‌های *AFT* دوام ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند (مدل ۱) و دارای فرزند (مدل ۲)

مدل‌های <i>AFT</i>	<i>BIC</i>		<i>AIC</i>	
	مدل (۱)	مدل (۲)	مدل (۱)	مدل (۲)
نمایی	۱۲۶۲/۰۷۴	۱۶۹۱/۶۸۲	۱۱۲۵/۵۲۹	۱۵۵۴/۱۳۸
وایبل	۹۵۳/۳۵۸	۱۵۷/۱۰۲	۸۱۲/۶۷۵	۱۴/۹۷۴
لگ لوژستیک	۹۹۴/۳۹۷	۱۷۷/۰۸۴	۸۵۳/۶۱۴	۳۴/۹۵۱
لگ نرمال	۹۷۷/۹۸۹	۳۸۹/۵۱۹	۸۳۷/۳۰۷	۲۴۷/۳۹۰
گاما تعمیم‌یافته	۹۷۲/۹۲۲	۱۶۱/۷۷۴	۸۲۸/۸۰۱	۱۵/۰۶۱

براساس نتایج این جدول، کمترین مقادیر *AIC* و *BIC* مربوط به مدل زمان شکست شتابیده وایبل است که در این مرحله به عنوان مدل منتخب برای تحلیل دوام ازدواج اول دو گروه از زنان در نظر گرفته می‌شود. در مرحله بعد، لزوم در نظر گرفتن شکنندگی مشترک برای متغیرهای شاخص توسعه انسانی و میزان طلاق متأهلین در مدل منتخب براساس آزمون نسبت درستنمایی^۴ (*LR*) مورد بررسی قرار گرفت. جدول (۴) مقادیر واریانس توزیع شکنندگی (*θ*) را به همراه معیارهای برازش مدل وایبل با شکنندگی مشترک متغیرهای شاخص توسعه انسانی و میزان طلاق متأهلین با توزیع‌های گاما و گوسین معکوس در تحلیل دوام ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند (مدل ۱) و دارای فرزند (مدل ۲) نشان می‌دهد.

در مدل (۱) حضور شکنندگی‌های مشترک برای هر یک از متغیرهای شاخص توسعه انسانی و میزان طلاق متأهلین با توزیع‌های گاما و گوسین معکوس در مدل وایبل آزمون شد که این آزمون برای شکنندگی مشترک و متغیرهای شاخص توسعه انسانی و میزان طلاق متأهلین با توزیع گاما (به ترتیب معنی‌داری با مقادیر $p=0/042$ مقدار $p=0/026$ مقدار) و برای شکنندگی مشترک برای متغیرهای شاخص توسعه انسانی و میزان طلاق متأهلین با توزیع گوسین معکوس (به ترتیب معنی‌داری با مقادیر $p=0/044$ مقدار $p=0/024$ مقدار)، معنی‌دار بود. همچنین معنی‌داری این آزمون در مدل (۲) به ترتیب برای شکنندگی‌های مشترک برای متغیر شاخص توسعه انسانی با توزیع‌های گاما و گوسین معکوس و با مقادیر $p=0/037$ مقدار) و $p=0/038$ مقدار) و به ترتیب برای شکنندگی‌های مشترک و متغیر میزان طلاق متأهلین با توزیع‌های گاما و گوسین معکوس و با مقادیر $p=0/221$ مقدار) و $p=0/189$ مقدار) حاکی از نیاز به در نظر گرفتن شکنندگی مشترک تنها برای متغیر شاخص توسعه انسانی در مدل (۲) بود.

۱. Accelerated Failure Time

۲. Akaike information criterion

۳. Bayesian information criterion

۴. Likelihood Ratio

جدول ۴- برآورد واریانس توزیع شکنندگی (۴) و معیارهای برازش مدل وایبل با شکنندگی مشترک برای متغیرهای شاخص توسعه انسانی و میزان طلاق متأهلین با توزیع‌های گاما و گوسین معکوس در تحلیل دوام ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند (مدل ۱) و دارای فرزند (مدل ۲)

توزیع شکنندگی مشترک	متغیر شکنندگی	واریانس توزیع شکنندگی (۴)		p -مقدارآزمون لگاریتم (۵)		لگاریتم درستنمایی (LR)		BIC		AIC	
		مدل (۱)	مدل (۲)	مدل (۱)	مدل (۲)	مدل (۱)	مدل (۲)	مدل (۱)	مدل (۲)	مدل (۱)	مدل (۲)
گاما	شاخص توسعه انسانی	۰/۰۴۱	۰/۰۲۹	<۰/۰۰۱**	<۰/۰۰۱**	۳۹۰/۴۱۴	۱۷/۶۳۷	۹۷۷/۰۳۷	۱۶۸/۸۱۷	۸۴۴/۸۲۷	۲۶/۶۸۸
	میزان طلاق متأهلین	۰/۰۴۰	-	۰/۰۰۱**	-	۳۹۰/۳۷۹	-	۹۷۶/۹۵۷	-	۸۴۴/۷۵۸	-
گوسین معکوس	شاخص توسعه انسانی	۰/۰۴۲	۰/۰۲۸	<۰/۰۰۱**	<۰/۰۰۱**	۳۹۰/۴۶۵	۱۷/۶۵۶	۹۷۷/۱۳۰	۱۶۸/۸۵۴	۸۴۴/۹۳۰	۲۶/۷۲۶
	میزان طلاق متأهلین	۰/۰۴۶	-	۰/۰۰۱**	-	۳۹۰/۳۹۰	-	۹۷۶/۷۸۱	-	۸۴۴/۵۸۱	-

**معنی‌دار در سطح ۰/۰۰۱

براساس مقادیر واریانس توزیع شکنندگی (بزرگترین) و AIC و BIC (کوچکترین)، مدل وایبل با شکنندگی مشترک متغیر میزان طلاق متأهلین با توزیع گوسین معکوس به‌عنوان مدل نهایی در تحلیل دوام ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند و مدل وایبل با شکنندگی مشترک متغیر شاخص توسعه انسانی با توزیع گاما معکوس به‌عنوان مدل نهایی در تحلیل دوام ازدواج اول زنان مطلقه دارای فرزند انتخاب شدند. جداول (۵) و (۶) به ترتیب نتایج برازش این مدل‌ها را نشان می‌دهند.

براساس نتایج جدول (۵)، متغیرهای سن ازدواج ($p=۰/۰۱۸$ -مقدار)، وضعیت شغلی ($p=۰/۰۰۱$ -مقدار)، تعداد سال‌های تحصیل مادر ($p=۰/۰۱۷$ -مقدار)، وضعیت زنده بودن پدر ($p=۰/۰۰۲$ -مقدار)، سن ازدواج همسر ($p=۰/۰۱۶$ -مقدار)، تعداد سال‌های تحصیل همسر ($p=۰/۰۰۹$ -مقدار)، طلاق عاطفی ($p<۰/۰۰۱$ -مقدار)، محل سکونت بعد از طلاق (پدری) ($p=۰/۰۲۲$ -مقدار) و متقاضی طلاق (مرد) ($p=۰/۰۰۱$ -مقدار)، بر دوام ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند اثر معنی‌دار داشتند. براساس ستون عامل شتاب^۱ (α) محاسبه شده در این جدول ($exp(\alpha)$)، می‌توان تفاسیر زیر را در مورد زنان مطلقه بدون فرزند ساکن در استان‌هایی که میزان طلاق متأهلین مشابه دارند، بیان نمود:

- با افزایش سن ازدواج، این زنان دوام ازدواج اول کوتاهتری دارند؛ به‌عبارت دیگر این زنان ۰/۹۸۶ برابر زودتر طلاق می‌گیرند.
- زنان مطلقه بدون فرزند شاغل، ۱/۴۱۶ برابر نسبت به زنان مطلقه بدون فرزند غیرشاغل دیرتر طلاق می‌گیرند یا به‌عبارتی دوام ازدواج اول طولانی‌تر دارند.
- با افزایش تعداد سال‌های تحصیل مادران زنان مطلقه بدون فرزند، این زنان ۰/۹۷۹ برابر زودتر طلاق می‌گیرند یا به‌عبارتی دوام ازدواج اول کوتاهتری دارند.
- زنان مطلقه بدون فرزندی که پدر آنها در قید حیات می‌باشد، ۰/۸۰۳ برابر نسبت به زنان مطلقه بدون فرزندی که پدر آنها فوت شده است، زودتر طلاق می‌گیرند و دوام ازدواج اول کوتاهتری دارند.

۱. Accelerated Factor

جدول ۵- نتایج برازش مدل وایبل با شکستگی مشترک متغیر میزان طلاق متأهلین با توزیع گوسین معکوس در تحلیل دوام ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند براساس متغیرهای پیش‌بین منتخب

متغیر	β	عامل شتاب $exp(\beta)$	انحراف استاندارد	مقدار آماره آزمون	مقدار P
متغیرهای کلان					
شاخص توسعه انسانی	-۰/۵۹۴	۰/۵۵۲	۱/۳۵۰	-۰/۴۴۰	۰/۶۶۰
تعداد خواهر و برادر	۰/۰۲۵	۱/۰۲۵	۰/۰۱۵	۱/۶۸۰	۰/۰۹۳
تعداد سال‌های تحصیل	۰/۰۱۴	۱/۰۱۴	۰/۰۱۰	۱/۴۱۰	۰/۱۵۸
سن ازدواج	-۰/۰۱۴	۰/۹۸۶	۰/۰۰۶	-۲/۳۶۰	۰/۰۱۸*
وضعیت شغلی (غیرشاغل: مرجع)	۰/۳۴۸	۱/۴۱۶	۰/۱۰۳	۳/۳۹۰	۰/۰۰۱**
تعداد سال‌های تحصیل پدر	۰/۰۰۷	۱/۰۰۷	۰/۰۰۹	-۰/۸۵۰	۰/۳۹۶
تعداد سال‌های تحصیل مادر	-۰/۰۲۱	۰/۹۷۹	۰/۰۰۹	-۲/۳۸۰	۰/۰۱۷*
وضعیت زنده بودن پدر (فوت شده: مرجع)	-۰/۲۲۰	۰/۸۰۳	۰/۰۷۲	-۳/۰۳۰	۰/۰۰۲**
تعداد خواهر و برادر همسر	۰/۰۱۴۰	۱/۰۱۴	۰/۰۱۰	۱/۳۷۰	۰/۱۶۹
سن ازدواج همسر	-۰/۰۱۱	۰/۹۸۹	۰/۰۰۴	-۲/۴۲۰	۰/۰۱۶**
تعداد سال‌های تحصیل همسر	-۰/۰۲۴	۰/۹۷۶	۰/۰۰۹	-۲/۶۰۰	۰/۰۰۹**
تعداد سال‌های تحصیل پدر همسر	-۰/۰۰۴	۰/۹۹۶	۰/۰۰۹	-۰/۴۶۰	۰/۶۴۷
تعداد سال‌های تحصیل مادر همسر	۰/۰۰۱	۱/۰۰۱	۰/۰۰۹	-۰/۱۱۰	۰/۹۰۹
تعداد سال‌های آشنایی غیررسمی	۰/۰۱۰	۱/۰۱۰	۰/۰۲۲	۰/۴۷۰	۰/۶۳۹
تعداد سال‌های آشنایی رسمی	۰/۰۲۱	۱/۰۲۱	۰/۰۳۰	۰/۶۸۰	۰/۴۹۴
طلاق عاطفی	-۰/۰۷۴	۰/۹۲۹	۰/۰۱۶	-۴/۵۲۰	۰/۰۰۱**
تعداد مشاوره‌های بعد از آغاز مشکلات زناشویی	۰/۰۰۶	۱/۰۰۶	۰/۰۰۶	۱/۰۷۰	۰/۲۸۳
متغیرهای مربوط به طلاق					
ملکی	۰/۰۰۴	۱/۰۰۱	۰/۱۹۴	۰/۲۰۲۰	۰/۹۸۳
محل سکونت بعد از طلاق (سایر: مرجع)	-۰/۲۶۰	۰/۷۷۱	۰/۱۷۱	-۱/۵۲۰	۰/۱۲۹
پدری	-۰/۳۷۰	۰/۶۹۱	۰/۱۶۲	-۲/۲۹۰	۰/۰۲۲*
مرد	-۰/۳۳۹	۰/۷۱۲	۰/۱۰۲	-۳/۳۳۰	۰/۰۰۱**
زنان متقاضی طلاق (توافقی: مرجع)	۰/۰۳۸	۱/۰۳۸	۰/۰۵۹	۰/۶۴۰	۰/۵۲۳
تعداد ساعات گذران وقت اشتغال	-۰/۰۰۲	۰/۹۹۸	۰/۰۰۲	-۰/۹۹۰	۰/۳۲۲
تعداد ساعات انجام امور مذهبی	۰/۰۱۲	۱/۰۱۲	۰/۰۱۰	۱/۱۴۰	۰/۲۵۵
تعداد ساعات دیدار اقوام	۰/۰۰۱	۱/۰۰۱	۰/۰۰۴	-۰/۲۷۰	۰/۷۸۵
تعداد ساعات گذران وقت یادگیری	-۰/۰۰۱	۰/۹۹۹	۰/۰۱۵	-۰/۰۳۰	۰/۹۷۶
تعداد ساعات همصحبتی با همسر	-۰/۰۱۲	۰/۹۸۸	۰/۰۰۷	-۱/۷۱۰	۰/۰۸۷
تعداد ساعات گذران وقت فرهنگی	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۱	۰/۰۳۰	۰/۹۷۷
لگاریتم پارامتر شکل (scale)	۰/۷۰۴		۰/۰۴۱	۱۷/۱۸۰	۰/۰۰۱**
لگاریتم β	-۳/۰۸۸		۰/۹۲۷	-۳/۳۳۰	۰/۰۰۱**
پارامتر شکل	-۲/۰۲۱		۰/۰۸۳		
پارامتر مقیاس	۰/۴۹۵		۰/۰۲۰		
β	۰/۰۴۶		۰/۰۴۲		

لگاریتم درستنمایی (log likelihood): -۳۹۰/۲۹۰

آزمون نسبت درستنمایی (LR) برای $\beta = 0$: $p = ۰/۰۲۴$ مقدار

* معنی‌دار در سطح ۰/۰۵، ** معنی‌دار در سطح ۰/۰۱

- با افزایش سن ازدواج همسر، این زنان ۰/۹۸۹ برابر زودتر طلاق می‌گیرند.
- با افزایش تعداد سال‌های تحصیل همسر زنان مطلقه بدون فرزند، این زنان ۰/۹۷۶ برابر زودتر طلاق می‌گیرند یا به عبارتی دوام ازدواج اول کوتاهتری دارند.
- با افزایش طلاق عاطفی زنان مطلقه بدون فرزند، این زنان ۰/۹۲۹ برابر زودتر طلاق می‌گیرند.
- زنان مطلقه بدون فرزندی که بعد از طلاق در منزل پدری ساکن خواهند بود، ۰/۶۹۱ برابر نسبت به زنان مطلقه بدون فرزند که در سایر محل‌های مسکونی بعد از طلاق ساکن خواهند بود، دوام ازدواج اول کوتاهتری دارند.
- زنان مطلقه بدون فرزندی که همسران آنان متقاضی طلاق هستند، ۰/۷۱۲ برابر نسبت به زنانی که همسران آنان متقاضی طلاق نیستند، عبارتی دوام ازدواج اول کوتاهتری دارند.

براساس نتایج مدل وایبل با شکنندگی مشترک متغیر شاخص توسعه انسانی با توزیع گاما (جدول ۶)، متغیرهای تعداد سال‌های تحصیل ($p < ۰/۰۰۱$ -مقدار)، سن ازدواج ($p < ۰/۰۰۱$ -مقدار)، تعداد سال‌های تحصیل پدر ($p = ۰/۰۴۰$ -مقدار)، وضعیت زنده بودن پدر ($p = ۰/۰۲۳$ -مقدار)، تعداد خواهر و برادر همسر ($p = ۰/۰۲۶$ -مقدار)، سن ازدواج همسر ($p < ۰/۰۰۱$ -مقدار)، تعداد فرزندان ($p = ۰/۰۰۳$ -مقدار)، سن فرزند اول ($p < ۰/۰۰۱$ -مقدار) و وضعیت حضانت فرزند ($p = ۰/۰۱۷$ -مقدار) بر دوام ازدواج اول زنان مطلقه دارای فرزند اثر معنی‌دار داشتند. در این مدل می‌توان تفاسیر زیر را برای زنان مطلقه دارای فرزندی که در استان‌هایی با شاخص‌های توسعه انسانی مشابه زندگی می‌کنند، در مورد متغیرهای پیش‌بین معنی‌دار ارائه داد:

- با افزایش تعداد سال‌های تحصیل، این زنان ۱/۱۱۶ برابر دیرتر طلاق می‌گیرند یا به عبارتی دوام ازدواج اول طولانی‌تری دارند.
- با افزایش سن ازدواج، این زنان ۰/۹۸۵ برابر زودتر طلاق می‌گیرند یا به عبارتی دوام ازدواج اول کوتاهتری دارند.
- با افزایش تعداد سال‌های تحصیل پدر زنان مطلقه دارای فرزند، این زنان ۰/۹۹۵ برابر زودتر طلاق می‌گیرند یا به عبارتی دوام ازدواج اول کوتاهتری دارند.
- زنان مطلقه دارای فرزندی که پدر آنها در قید حیات می‌باشد، ۰/۹۵۸ برابر نسبت به زنان مطلقه‌ای که پدر آنها فوت شده، زودتر طلاق می‌گیرند یا به عبارتی دوام ازدواج اول کوتاهتری دارند.
- با افزایش تعداد خواهر و برادر همسر زنان مطلقه دارای فرزند، این زنان ۱/۰۱۵ برابر دیرتر طلاق می‌گیرند یا به عبارتی ازدواج اول آنها دارای دوام بیشتری است.
- با افزایش سن ازدواج همسر زنان مطلقه دارای فرزند، این زنان ۰/۹۹۲ برابر زودتر طلاق می‌گیرند یا به عبارتی دوام ازدواج اول آنها کوتاهتر است.
- با افزایش تعداد فرزند، این زنان ۱/۰۳۵ برابر دیرتر طلاق می‌گیرند یا به عبارتی دوام ازدواج اول طولانی‌تری دارند.
- با افزایش سن فرزند اول، این زنان ۰/۹۵۱ برابر زودتر طلاق گرفته‌اند.
- زنان مطلقه‌ای که بعد از طلاق حضانت فرزند خود را بر عهده دارند، ۱/۰۷۱ برابر نسبت به زنانی که حضانت فرزند خود را بعد از طلاق بر عهده دارند، دیرتر طلاق گرفته‌اند.

جدول ۶- نتایج برازش مدل وایبل با شکنندگی مشترک متغیر شاخص توسعه انسانی با توزیع گاما در تحلیل دوام ازدواج زنان مطلقه دارای فرزند براساس متغیرهای پیش‌بین منتخب

متغیر	α	عامل شتاب $exp(\alpha)$	انحراف استاندارد	مقدار آماره آزمون	مقدار P
متغیرهای کلان					
میزان طلاق متأهلین	-۰/۰۱۳	۰/۹۸۷	۰/۰۰۸	-۱/۵۰۰	۰/۱۳۵
تعداد خواهر و برادر	۰/۰۰۶	۱/۰۰۶	۰/۰۰۴	۱/۵۰۰	۰/۱۴۹
تعداد سال‌های تحصیل	۰/۱۱۰	۱/۱۱۶	۰/۰۰۳	۴/۲۶۰	۰/۰۰۱**
سن ازدواج	-۰/۰۱۵	۰/۹۸۵	۰/۰۰۲	-۷/۰۶۰	۰/۰۰۱**
تعداد سال‌های تحصیل پدر	-۰/۰۰۵	۰/۹۹۵	۰/۰۰۲	-۲/۰۶۰	۰/۰۴۰*
تعداد سال‌های تحصیل مادر	۰/۰۰۳	۱/۰۰۳	۰/۰۰۳	۰/۹۱۰	۰/۳۶۱
وضعیت زنده بودن پدر (فوت شده: مرجع)	-۰/۰۴۳	۰/۹۵۸	۰/۰۱۹	-۲/۲۸۰	۰/۰۲۳*
وضعیت زنده بودن مادر فوت شده: مرجع)	-۰/۰۱۵	۰/۹۸۵	۰/۰۲۳	-۰/۶۸۰	۰/۴۹۴
تعداد خواهر و برادر همسر	۰/۰۱۵	۱/۰۱۵	۰/۰۰۷	۲/۲۳۰	۰/۰۲۶*
سن ازدواج همسر	-۰/۰۰۸	۰/۹۹۲	۰/۰۰۲	-۳/۵۹۰	۰/۰۰۱**
تعداد سال‌های تحصیل همسر	۰/۰۰۴	۱/۰۰۴	۰/۰۰۳	۱/۴۲۰	۰/۱۵۷
تعداد سال‌های تحصیل پدر همسر	-۰/۰۰۱	۰/۹۹۹	۰/۰۳۳	-۰/۰۳۰	۰/۹۷۵
تعداد سال‌های تحصیل مادر همسر	۰/۰۰۵	۱/۰۰۵	۰/۰۰۳	۱/۵۸۰	۰/۱۱۴
تعداد سال‌های آشنایی غیررسمی	-۰/۰۱۰	۰/۹۹۰	۰/۰۰۷	-۱/۳۵۰	۰/۱۷۷
طلاق عاطفی	-۰/۰۰۱	۰/۹۹۰	۰/۰۰۴	-۰/۱۰۰	۰/۹۲۰
متغیرهای مربوط به طلاق					
ملکی	۰/۰۳۱	۱/۰۳۱	۰/۰۳۸	۰/۸۲۰	۰/۴۱۴
محل سکونت بعد از طلاق (سایر: مرجع)	-۰/۰۰۵	۰/۹۹۵	۰/۰۳۵	-۰/۱۳۰	۰/۸۹۸
پدري	-۰/۰۵۲	۰/۹۴۹	۰/۰۳۵	-۱/۴۷۰	۰/۱۴۱
تعداد ساعات دیدار اقوام	۰/۰۰۲	۱/۰۰۲	۰/۰۰۲	۱/۱۲۰	۰/۲۶۵
تعداد ساعات گذران وقت یادگیری	-۱/۰۰۱	۰/۹۹۹	۰/۰۰۷	-۰/۰۵۰	۰/۹۵۹
تعداد ساعات همصحبتی با همسر	۰/۰۰۱	۱/۰۰۱	۰/۰۰۴	۰/۲۴۰	۰/۸۰۹
تعداد ساعات گذران وقت فرهنگی	-۰/۰۰۱	۰/۹۹۹	۰/۰۰۰	-۱/۳۷۰	۰/۲۰۳
تعداد فرزند	۰/۰۳۵	۱/۰۳۵	۰/۰۱۱	۳/۰۲۰	۰/۰۰۳**
سن فرزند اول	-۰/۰۵۰	۰/۹۵۱	۰/۰۰۲	-۳۱/۰۲۰	۰/۰۰۱**
متغیرهای مربوط به فرزند					
زن	۰/۰۶۹	۱/۰۷۱	۰/۰۲۹	۲/۳۸۰	۰/۰۱۷*
مرد	۰/۰۵۹	۱/۰۶۰	۰/۰۳۲	۱/۸۷۰	۰/۰۶۲
وضعیت حضانت فرزند (سایر: مرجع)					
زن	-۰/۰۱۶	۰/۹۸۴	۰/۰۲۸	-۰/۵۶۰	۰/۵۷۵
مرد	-۰/۰۲۲	۰/۹۷۸	۰/۰۲۶	-۰/۸۵۰	۰/۳۹۶
تأمین کننده هزینه فرزند در حضانت (سایر: مرجع)					
لگاریتم پارامتر شکل (scale)	۱/۶۰۰		۰/۰۲۸	۵۷/۶۲۰	۰/۰۰۱**
لگاریتم β	-۳/۵۹۳		۰/۸۲۵	-۴/۳۶۰	۰/۰۰۱**
پارامتر شکل	۴/۹۵۳		۰/۱۳۸		
پارامتر مقیاس	۰/۲۰۲		۰/۰۰۶		
	۰/۰۲۹		۰/۰۲۳		

لگاریتم درستنمایی (log likelihood): ۱۷/۶۳۷

آزمون نسبت درستنمایی (LR) برای $\alpha = 0$: $p = ۰/۰۳۷$ مقدار

*معنی‌دار در سطح ۰/۰۵، **معنی‌دار در سطح ۰/۰۱

بحث و نتیجه‌گیری

هدف مطالعه حاضر تحلیل دوام ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند و دارای فرزند بود؛ نتایج این مطالعه نشان داد که با افزایش شاخص توسعه انسانی، دوام ازدواج اول زنان مطلقه در هر دو گروه، کاهش می‌یابد. یافته برخی مطالعات همراستا با مطالعه حاضر بودند؛ دیهول، احمدی و میرفردی (۱۳۹۷) نشان داد که در ایران توسعه عامل اصلی افزایش طلاق است و در بلند مدت، افزایش متغیرهای مؤثر در سنجش توسعه اقتصادی-اجتماعی، شامل سطح باسوادی و اشتغال در بخش صنعت، تأثیر مثبتی بر نرخ طلاق دارد.

در مطالعه حاضر، سن ازدواج در هر دو گروه زنان مطلقه بدون فرزند و دارای فرزند بر دوام ازدواج اول آنان تأثیر معنی‌داری داشت؛ به‌گونه‌ای که با افزایش سن ازدواج، دوام ازدواج اول این زنان کمتر شد. بی‌شک یکی از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده کیفیت زندگی زناشویی، سن ازدواج می‌باشد (Allendorf & Ghimire, 2013). غیائی، معین و روستا (۱۳۸۹) در مطالعه خود به این نکته اشاره کردند که افزایش سن ازدواج باعث شده که افراد، با مسائل منطقی و به دور از احساسات جوانی برخورد نمایند، در نتیجه همین امر عاملی برای جدال و درگیری خواهد بود. با افزایش سن، شخصیت افراد هرچه بیشتر قوام‌یافته و انعطاف‌پذیری که لازمه سازش و سازگاری زوجین می‌باشد، کاهش می‌یابد. همچنین، هنگامی که زن پیام ساعت بیولوژیک خود را در مورد اختتام زمان مناسب برای ازدواج می‌شنود، با افرادی که از سطح مطلوبیت پایین‌تری برخوردار هستند (اثر انتخاب نامناسب^۱)، با هدف فرزندآوری و تجربه مادری ازدواج می‌کند. این مطلب نیز ممکن است به طلاق او منجر شود (Lehrer, 2004). براساس نتایج مطالعه حاضر، به ترتیب ۴۷/۸ و ۴۲/۶ درصد از زنان مطلقه بدون فرزند (۹۰/۴ درصد کمتر از ۳۰ سال) و ۵۹/۵ و ۳۵/۷ درصد از زنان مطلقه دارای فرزند (۹۵/۲ درصد کمتر از ۳۰ سال) در سنین کمتر از ۲۰ سال و ۳۰-۲۰ سال ازدواج کرده‌اند. همچنین، به ترتیب ۱۹۶ (۲۶/۶ درصد) و ۶ (۰/۸۲ درصد) زن مطلقه دارای فرزند با تحصیلات دانشگاهی شاغل به ترتیب ۱۰۳ (۲۲/۴۹ درصد) و ۱۵ (۳/۲۸ درصد) زن مطلقه بدون فرزند با تحصیلات دانشگاهی شاغل با سن ازدواج کمتر از ۳۰ سال و بیشتر از ۳۰ سال وجود دارد. افزایش تحصیلات عالی و شاغل بودن دوام ازدواج زنان را افزایش می‌دهد؛ از آنجا که تعداد دانشگاهیان شاغل برای هر دو گروه زنان با افزایش سن ازدواج کم شده دوام ازدواج آنان نیز کاهش یافته است. از طرف دیگر، براساس نتایج بررسی متغیر همسان‌همسری تحصیلی زوجین نیز، زنان در هر دو گروه (به ترتیب زنان مطلقه بدون فرزند و دارای فرزند ۴۰/۳ و ۴۱/۳ درصد) از همسران خود تحصیلات بیشتری داشتند. با در نظر گرفتن این مسئله که ممکن است این ازدواج‌ها، ازدواج‌های مناسبی نبوده‌اند، احتمال طلاق این افراد بیشتر می‌شود.

در مطالعه حاضر با افزایش سن ازدواج همسر، دوام ازدواج اول زنان مطلقه با و بدون فرزند کاهش یافت. اکثر همسران زنان مطلقه در هر دو گروه بین ۲۰-۳۰ سالگی ازدواج کردند (به ترتیب ۶۸/۴ و ۷۵/۵ درصد). اکثر آنان در زمان ازدواج از زنان در هر دو گروه بزرگتر بودند (به ترتیب، ۸۲/۱ و ۸۱/۱ درصد). همان‌گونه که در مورد تأثیر کاهشی سن ازدواج زنان مطلقه با و بدون فرزند بر دوام ازدواج اول آنان بحث شد، نتیجه مشابهی نیز در مورد تأثیر کاهشی دوام ازدواج اول آنان با افزایش سن ازدواج همسران این زنان که در اکثر موارد با اختلاف سنی تقریباً ۵ سال از آنان قرار دارند، بدست می‌آید.

در مطالعه حاضر، با افزایش تعداد سال‌های تحصیل، دوام ازدواج اول زنان مطلقه در هر دو گروه افزایش یافت. بسیاری از پژوهشگران داخلی و خارجی در مطالعات خود به تأثیر منفی (فلاحی و دلدار، ۱۳۹۵؛ چابکی، ۱۳۹۲؛ غیائی، معین و روستا، ۱۳۸۹؛

^۱. Poor match effect

Hewitt, 2006; Fokkema & Broer, 2004) سطح تحصیلی و برخی دیگر به تأثیر مثبت آن (ایمان‌زاده و همکاران، ۱۴۰۰؛ عسکری ندوشن، شمس قهفرخی و شمس قهفرخی، ۱۳۹۸؛ درگاهی، قاسمی و بیرانوند، ۱۳۹۷؛ صادقی، زنجری و محمودیانی، ۱۳۹۷؛ Raymo, Fukuda & Iwasawa, 2013; Amato & Previti, 2003) بر دوام ازدواج اشاره نمودند. زوج‌هایی که از سطح تحصیلی بالاتری برخوردارند، این امکان را خواهند داشت که به وسیله تحصیلات خود از درآمد بیشتر برخوردار بوده و در نتیجه تمایلی به طلاق نداشته باشند. نتایج مطالعه درگاهی، قاسمی و بیرانوند (۱۳۹۷) حاکی از آن بود که چنانچه افزایش سطح تحصیلی و گسترش آموزش عالی زنان همراه با ایجاد فرصت‌های شغلی باشد، افزایش منابع درآمدی خانواده منجر به ارزش انتظاری بالاتر زندگی زناشویی شده و به استحکام خانواده کمک می‌کند. همچنین، نتایج مطالعه ایمان‌زاده و همکاران (۱۴۰۰) و صادقی زنجری و محمودیانی (۱۳۹۷) نشان داد که با افزایش سطح تحصیلی، رضایت زناشویی به‌طور معناداری افزایش و درمقابل، تمایل به طلاق کاهش یافته است.

در مطالعه حاضر، تعداد سال‌های تحصیل همسر تنها بر دوام ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند تأثیر منفی و معنی‌دار داشت؛ اکثر همسران زنان مطلقه بدون فرزند دارای سطح تحصیلی دبیرستان و دیپلم (۴۵/۸ درصد) بودند و تنها ۲۱/۳ درصد همسران این گروه تحصیلات بیشتری از زنان داشتند. نتایج مطالعه غیائی و همکاران (۱۳۸۹) نشان دادند که هر چه سطح تحصیلات همسر بالاتر میزان گرایش به طلاق بیشتر است. به نظر می‌رسد از آنجا که زنان در نگرش به ازدواج در پی دستیابی به موقعیت‌های بهتر هستند، هنگامی که سطح تحصیلات همسر آنان بالاتر باشد، در رسیدن به موفقیت‌های مورد نظر ناکام می‌مانند و این امر باعث بوجود آمدن تعارض میان ارزش‌های مورد نظر و شرایط موجود در زندگی آنان می‌شود و از طریق ایجاد نارضایتی در آنان بر میزان طلاق تأثیر می‌گذارد.

در مطالعه حاضر، متغیر وضعیت شغلی تنها در تحلیل دوام ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند معنی‌دار بود. در این گروه، ازدواج زنان شاغل نسبت به زنان غیرشاغل دوام بیشتری داشت. شوئن^۱ و همکاران (۲۰۰۲) در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که اشتغال زنان، ازدواج‌های با رضایت را بی‌ثبات نمی‌کند؛ اما خطر طلاق در ازدواج‌هایی که رضایت زناشویی کمی دارند را افزایش می‌دهد. بام پس و رالی^۲ (۲۰۱۳) نشان داد که اگر شغل زن، منظم (تمام وقت و همیشگی) با درآمد بالایی باشد، به ثبات ازدواج کمک می‌کند. یافته صادقی (۱۳۹۵) نشان داد که در میان زنان شاغل احتمال طلاق بیشتر بود. با این حال، این احتمال، با افزایش سطح و مرتبه شغلی زنان کاهش یافت. غیائی، معین و روستا (۱۳۸۹) نشان دادند که زنان غیرشاغل نسبت به زنان شاغل گرایش بیشتری به طلاق داشتند. درگاهی، قاسمی و بیرانوند (۱۳۹۷) اشاره کردند که اشتغال زنان برخلاف رویکرد اقتصادی آنان (اثر استقلال) با افزایش منابع درآمدی خانواده باعث کاهش مشقت اقتصادی و افزایش ثبات زندگی مشترک می‌شود. نتایج بدست آمده در این مطالعه همراستا با اثر درآمدی ذکرشده اشتغال زنان در سایر پژوهش‌ها در این زمینه می‌باشد. در مطالعه حاضر، ۲۵/۸ درصد از زنان مطلقه بدون فرزند شاغل بودند و همچنین درصد شاغلان دانشگاهی در این گروه ۵۵/۲ درصد بود؛ در واقع بیش از نیمی از زنان مطلقه دانشگاهی بدون فرزند مشغول به کار بودند.

در زمینه تعارض‌های زناشویی نمی‌توان از نقش با اهمیت خانواده‌های اصلی بر افزایش و یا کاهش طلاق صرف نظر کرد (نیازی و همکاران، ۱۳۹۷؛ زارعان، ۱۳۹۵؛ یزدخواستی و همکاران، ۱۳۸۷؛ ریاحی، علیوردی‌نیا و بهرامی کاکاوند، ۱۳۸۶). در مطالعه حاضر، نقش متغیر دخالت خانواده در فرایند مدل‌سازی از طریق متغیرهای تعداد سال‌های تحصیل مادر و پدر و وضعیت زنده بودن آنان بررسی شد.

1. Schoen

2. Bumpass & Raley

یافته‌های این مطالعه نشان داد که تأثیر متغیرهای تعداد سال‌های تحصیل مادر و وضعیت زنده بودن پدر در تحلیل دوام ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند و متغیرهای تعداد سال‌های تحصیل و وضعیت زنده بودن پدر در تحلیل دوام ازدواج اول زنان مطلقه دارای فرزند معنی‌دار شدند. در هر دو مدل، اثر افزایش تحصیلات والدین و وضعیت زنده بودن پدر بر دوام ازدواج اول زنان مطلقه کاهشی بود. در ازدواج، خانواده همسر می‌تواند نقش مثبت یا منفی در ازدواج زوجین ایفا کند (Buunk, 2017). دِماری و همکاران (۱۴۰۱) علت اول طلاق در ایران را ضعف مهارت و سواد همسر دارای دانستند که یکی از اشکال آن عدم توانایی در کنترل دیگران (خانواده) در زندگی زوجین می‌باشد. پژوهش‌های فراوانی دخالت خانواده همسر، اقوام و خویشان را عامل بسیار مهمی در فروپاشی قانون خانواده دانسته‌اند (رضازاده و همکاران، ۱۳۹۷؛ محسن‌زاده، نظری و عارفی، ۱۳۹۰؛ Bhaskar & Areekal, 2015). در مطالعه حاضر، متغیر تعداد خواهر و برادر همسر در مدل‌سازی وارد شد که بر دوام ازدواج اول زنان مطلقه دارای فرزند تأثیر معنی‌دار و مثبت داشت. همراستا با این مطالعه، ایمان‌زاده و همکاران (۱۴۰۰) در مطالعه خود خانواده پرجمعیت پدری (تعداد خواهر و برادر بیشتر از ۴ برای یکی از زوجین) را از مهم‌ترین دلایل رضایت و سازش زوجین دانستند.

پیش درآمد طلاق رسمی و قانونی، همواره طلاق عاطفی است (Ormel, 2013). بسیاری از پژوهشگران طلاق عاطفی را نخستین مرحله در فرایند طلاق رسمی تصور می‌کنند و آن را نشانگر روابط زناشویی رو به زوال می‌دانند که نوعی بیگانگی جایگزین آن می‌گردد (Olson, DeFrain, & Skogrand, 2011؛ خواجه نوری و نقشبندی، ۱۴۰۲). کارشناسان بر این باورند که فرایند طلاق در اکثر مواقع پس از مرحله طلاق عاطفی، در نهایت به طلاق رسمی منجر می‌شود (محمدی، ۱۳۹۹؛ باستانی، گلزاری و روشنی، ۱۳۹۰). همراستا با مطالعات ذکر شده، در مطالعه حاضر نیز افزایش طلاق عاطفی دوام ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند را کاهش داد. ۶۲/۹ درصد از زنان این گروه کمتر از یکسال و ۲۴/۵ درصد آنان ۲-۳ سال و تنها ۸/۱ درصد از آنان بیش از ۴ سال از طلاق عاطفی تا طلاق رسمی آنان گذشته بود.

در مطالعه حاضر، متغیر متقاضی طلاق روی دوام ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند، تأثیر معنی‌دار داشت؛ به نحوی که چنانچه مرد متقاضی طلاق بود، دوام ازدواج کمتر بود. اکثر زنان در این گروه به صورت توافقی از همسر خود طلاق گرفته بودند (۶۷/۲ درصد)، ۲۵/۸ درصد از زنان، خود و ۶/۴ درصد از همسران آنان متقاضی طلاق بودند. مطالعه رضازاده و همکاران (۱۳۹۷) نشان داد که اکثریت متقاضیان طلاق را زنان (۶۵/۳ درصد) تشکیل می‌دادند. در این مطالعه تنها ۲۰/۷ درصد مردان و ۱۴ درصد هر دو زوج متقاضی طلاق (طلاق توافقی) بودند. این یافته‌ها با نتایج سوینی^۱ (۲۰۰۲) و کالیمین و پورتمن^۲ (۲۰۰۶) هماهنگ است که به‌طور معمول زنان حدود دو سوم متقاضیان طلاق را تشکیل می‌دهند. داشتن فرزند، احتمال طلاق‌هایی را که مرد متقاضی آن باشد بیشتر از سایر گونه‌های طلاق (متقاضی طلاق زن یا طلاق توافقی) کاهش می‌دهد. در تبیین این مهم، شاید بتوان به این نکته اشاره کرد که مردان در پی طلاق، به میزان بیشتری نفوذ خود بر فرزندان و فرصت‌های گذران وقت با آنها را از دست می‌دهند (Lyngstad & Jalovaara, 2010).

تغییر در شیوه‌های همسکنایی افراد (زندگی به تنهایی یا با سایر اقوام یا افراد غیرخویشاوند) نقش مهمی در پیامدهای اقتصادی-اجتماعی آنان دارا است و هر یک از شیوه‌های سکونت پس از طلاق، پیامدهای خاص خود را دارد (بگی، ۱۴۰۱). گرانت و پایک^۳ (۲۰۱۹)

1. Sweeney

2. Kalmijn & Poortman

3. Grant & Pike

به این نتیجه رسیدند که زنانی که در سنین پایین طلاق گرفته‌اند، اگرچه برخی از آنان پس از طلاق به خانه والدین خود بازمی‌گردند، بقیه آنان دهه ۲۰ سالگی خود را به‌عنوان سرپرست خانوار با مشکلات مادی چشمگیری سپری می‌کنند. در مطالعه حاضر، ۷۶/۹ درصد زنان مطلقه بدون فرزند، پس از طلاق به خانه پدری برمی‌گشتند و از میان این زنان ۷۹/۲ درصد، غیرشاغل بودند. زنان این گروه که کمتر از ۴۰ سال سن داشتند؛ اکثراً خانه پدری را بر سایر سکونت‌گاه‌ها پس از طلاق ترجیح می‌دادند. محل سکونت پس از طلاق تنها بر دوام بقای ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند اثر معنی‌دار داشت. این یافته‌ها همراستا با نتایج مطالعه بگی و عباسی (۱۳۹۹) است؛ آنها نشان دادند که انتخاب نحوه همسکنایی دو فرد مطلقه در موقعیت یکسان و چنانچه این دو فرد فرزندى نداشته باشند، برای فرد اول احتمال زندگی مستقل، بیش از فرد دوم خواهد بود. در مطالعه حاضر نیز به دلیل غیرشاغل بودن حدود ۸۰ درصد زنان مطلقه بدون فرزند، انتخاب خانه پدری به‌عنوان محل سکونت پس از طلاق دور از انتظار نبود. از سوی دیگر، ۴۲/۵ درصد زنان مطلقه بدون فرزند ۴ خواهر و برادر و بیشتر داشتند و دارای خانواده پرجمعیت پدری بودند.

در مطالعه حاضر، ۵۷/۷، ۳۰/۶ و ۱۱/۸ درصد زنان مطلقه دارای فرزند، به ترتیب تک فرزند، دو فرزند و ۳ فرزند و بیشتر داشتند؛ در واقع در حدود ۹۰ درصد (۸۸/۳ درصد) از زنان مطلقه این گروه دو فرزند و کمتر داشتند؛ نتایج نشان داد که متغیر تعداد فرزندان روی دوام ازدواج اول زنان مطلقه اثر مثبت و مستقیمی داشت. این نتیجه، همراستا با مطالعاتی که تأثیر این متغیر را بر بقای ازدواج زنان مثبت گزارش کرده بودند، وجود فرزندان اثر استرس‌زا و چالشی را برای دوام زندگی مشترک زوجین نداشته است؛ چرا که اکثراً دو فرزندى و کمتر بودند. زو و همکاران (۲۰۱۵) اشاره می‌کنند که تأثیر فرزندان بر اساس جنسیت و سن آنان در ثبات زندگی متفاوت است. استل^۱ و همکاران (۲۰۰۵) دریافتند که کودکان در سنین قبل از دبستان اثر ثبات‌بخش بر زندگی والدین متأهل یا همباش خود دارند؛ اما این اثر برای فرزندان بزرگ‌تر ضعیف‌تر است (Lyngstad & Jalovaara, 2010). ویت و لی^۲ (۱۹۹۱) اشاره کردند که این اثر در زمانی که کودکان خردسال هستند در بالاترین حد است و با بزرگتر شدن کودکان کم‌رنگ‌تر می‌شود و نقش محافظتی آنان از ازدواج ضعیف‌تر می‌گردد. با افزایش سن فرزندان امکان کمک مالی و اقتصادی آنان برای فراهم نمودن امکانات زندگی مستقل پس از طلاق برای والدین فراهم می‌شود. در مطالعه حاضر، اکثر زنان در گروه زنان مطلقه دارای فرزند، فرزند ۵-۱۵ سال (۴۹/۴ درصد) و ۱۸/۵ درصد آنان نیز فرزند ۲۰ سال و بیشتر داشتند. با افزایش سن فرزند اول زنان مطلقه، دوام ازدواج آنان کاهش یافت.

یکی از چالش‌های اساسی زوجین دارای فرزند در زمان طلاق، حضانت فرزندان است. یافته‌های مطالعه رضازاده و همکاران (۱۳۹۷) نشان داد که یکی از عوامل دوران پایانی زندگی مشترک که روی طلاق مؤثر است، حضانت فرزندان می‌باشد. زنانی که حضانت فرزندان را برعهده می‌گیرند با مشکلات اقتصادی بیشتری روبه‌رو هستند (Baude, Pearson, & Drapeau, 2016). در حالی که برای مردان بیشتر مشکلات به برقرار کردن رابطه پدر با فرزندان مربوط می‌شود (Braver & Griffin, 2000). هیچکدام از مطالعات ذکر شده به بررسی تأثیر حضانت فرزند بر بقای ازدواج زنان مطلقه نپرداخته‌اند. در مطالعه حاضر، در اکثر موارد زنان حضانت فرزندان (۵۳/۲ درصد) را بر عهده گرفته بودند و سپس همسران آنها (۳۳/۱ درصد). نتایج نشان داد که در هر دو حالت چه زن و چه مرد عهده‌دار حضانت فرزندان باشند، دوام ازدواج آنان از زمانی که سایر افراد (والدین و بستگان زوجین) این مسئولیت را داشتند، طولانی‌تر بوده است.

1. Steele

2. Waite & Lee

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از طرح «جنگل‌های تصادفی بقای ازدواج اول زنان مطلقه بدون فرزند و دارای فرزند» به شماره ۲۱/۱۱۰۶۷۸ مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۲۲ می‌باشد که با حمایت مالی مؤسسه تحقیقات جمعیت کشور در سال ۱۴۰۱ انجام شده است؛ بدین‌وسیله از همکاری سرکار خانم دکتر مهسا سعادتی در اجرای این طرح سپاسگزاری می‌گردد.

منابع

- افقه، سید مرتضی؛ آهنگری، عبدالمجید؛ و عسکری‌پور، حسین. (۱۳۹۹). برآورد شاخص توسعه انسانی استان‌های ایران و بررسی تأثیر آن بر رشد اقتصادی با استفاده از منطق فازی. *اقتصاد مقداری*، ۱۷ (۲)، ۸۹-۱۲۱. <https://doi.org/10.22055/jqe.2019.29152.2064>
- اسکیدمور، ویلیام. (۱۳۸۵). *تفکر نظری در جامعه‌شناسی* (علی‌محمد نظری و همکاران، مترجمان). پژوهشگاه علوم و فرهنگ انسانی.
- ایمان‌زاده، وحیده؛ محب، نعیمه؛ عبدی، رضا؛ و هنرمند عظیمی، مرتضی. (۱۴۰۰). شناسایی عوامل مؤثر بر طلاق و ارائه مدلی برای پیش‌بینی طلاق با استفاده از الگوریتم درخت تصمیم. *پژوهش‌های کاربردی روانشناختی*، ۱۲ (۲)، ۲۴۷-۲۶۳. <https://doi.org/10.22059/japr.2021.308375.643607>
- باستانی، سوسن؛ گلزاری، محمود؛ و روشنی، شهره. (۱۳۹۰). پیامدهای طلاق عاطفی و استراتژی‌های مواجهه با آن. *خانواده پژوهی*، ۷ (۲)، ۲۴۱-۲۵۷. https://jfr.sbu.ac.ir/article_95912.html
- باقری، آرزو؛ و سعادتی، مهسا. (۱۳۹۸). کاربرد جنگل تصادفی بقا در تحلیل فاصله ازدواج تا فرزندآوری (گزارش طرح پژوهشی). مؤسسه تحقیقات جمعیت کشور.
- باقری، آرزو؛ و سعادتی، مهسا. (۱۴۰۱). جنگل‌های تصادفی بقا ازدواج اول زنان بدون فرزند و دارای فرزند (گزارش طرح پژوهشی). مؤسسه تحقیقات جمعیت کشور.
- باقری، آرزو؛ و سعادتی، مهسا. (۱۴۰۲). تعیین‌کننده‌های بقای ازدواج اول زنان مطلقه در ایران: مطالعه‌ای در میان زنان بدون تجربه زندگی مشترک. *نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران*، ۱۸ (۳۵)، ۳۰۵-۳۶۲. <https://doi.10.22034/jpai.2023.2002586.1282>
- باقری، آرزو؛ و سعادتی، مهسا. (۱۴۰۳ الف). *سابقه رخداد واقعه با استفاده نرم‌افزار SAS* (گزارش پژوهشی). مؤسسه تحقیقات جمعیت کشور.
- باقری، آرزو؛ و سعادتی، مهسا. (۱۴۰۳ ب). کاربرد جنگل‌های بقا در مطالعه مهم‌ترین تعیین‌کننده‌های بقای ازدواج اول زنان مطلقه دارای فرزند. *پایش*، ۲۳ (۵)، ۷۵۹-۷۶۹. <https://doi.10.61186/payesh.23.5.759>
- بگی، میلاد. (۱۴۰۱). نقش طلاق در تغییر ترتیبات زندگی با تأکید بر تمایزات جنسیتی. *پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران*، ۱۱ (۲)، ۱-۲۰. <https://doi.org/10.22108/srsp.2022.133503.1802>
- بگی، میلاد؛ و عباسی شوازی، محمدجلال. (۱۳۹۹). پویایی خانوار در ایران: مطالعه چهار دهه تغییرات در ساختار خانواده و خانوار. *نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران*، ۱۵ (۳۰)، ۲۰۳-۲۳۰. <https://doi.org/10.22034/jpai.2021.241891>

- برناردز، جان. (۱۳۸۴). *درآمدی به مطالعات خانواده* (حسین قاضیان، مترجم). نشر نی.
- ترابی، فاطمه؛ و رنجبری بیوردی، سمانه. (۱۴۰۲). تأثیر فرزندآوری بر طول مدت ازدواج در ایران. *مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*، ۱۲ (۴)، ۵۵۳-۵۷۲. <https://doi.org/10.22059/jisr.2023.355720.1384>
- چابکی، ام‌البنین. (۱۳۹۲). مطالعه بین نسلی رابطه نگرش به طلاق و کارکردهای خانواده در زنان شهر تهران. *مطالعات زن و خانواده*، ۱ (۲)، ۱۵۹-۱۸۵. <https://doi.org/10.22051/jwfs.2014.1512>
- خانی، سعید. (۱۴۰۲). افزایش طلاق یا رکود ازدواج؟ تأملی بر روند تحولات شاخص‌های ازدواج و طلاق در ایران طی ۱۵ سال اخیر. *تداوم و تغییر اجتماعی*، ۱ (۱)، ۲۵-۴۳. <https://doi.org/10.22034/jscc.2023.19288.1053>
- خواجه نوری، بیژن؛ و نقشبندی، شیما. (۱۴۰۲). مقایسه اجتماعی، طلاق عاطفی و نقش رسانه‌ها در میان زنان متأهل شهر شیراز و دلالت‌های آن بر دوام خانواده. *تداوم و تغییر اجتماعی*، ۱ (۱)، ۷-۲۴. <https://doi.org/10.22034/jscc.2022.2842>
- درگاهی، حسن؛ قاسمی، مجتبی؛ و بیرانوند، امین. (۱۳۹۷). عوامل اقتصادی و اجتماعی مؤثر بر طلاق در ایران با تأکید بر ادوار تجاری، آموزش و اشتغال زنان. *اقتصاد و الگوسازی*، ۹ (۴)، ۹۵-۱۲۰. <https://journals.sbu.ac.ir/article/86067.html>
- دلدار، فائزه؛ و فلاحتی، محمدعلی. (۱۳۹۵). بررسی عوامل مؤثر بر طلاق در استان‌های ایران با تأکید بر عوامل اقتصادی. *فصلنامه فرهنگی تربیتی زنان و خانواده*، ۱۰ (۳۴)، ۱۳۵-۱۵۴. <https://cwfs.ihu.ac.ir/article/201683.html>
- دماری، بهزاد؛ مسعودی فرید، حبیب؛ حاجبی، احمد؛ درخشان‌نیا، فریبا؛ و احسانی چیمه، الهام. (۱۴۰۱). روند شاخص‌ها، عوامل مؤثر و مداخلات طلاق در ایران. *مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران*، ۲۸ (۱)، ۷۶-۸۹. <https://doi.org/10.32598/ijpcp.28.1.3455.1>
- دیپهول، منصور؛ احمدی، سیروس؛ و میرفردی، اصغر. (۱۳۹۷). رابطه توسعه و طلاق در ایران. *پژوهشنامه مددکاری اجتماعی*، ۳ (۹)، ۱۸۰-۲۱۷. <https://doi.org/10.22054/rjsw.2016.9265>
- رشید، خسرو؛ حسنوند، فضل‌الله؛ نبی‌زاده، صفدر؛ و رشتی، عابد. (۱۳۹۸). بررسی عوامل برون فردی مؤثر بر طلاق عاطفی در میان زنان. *مطالعات زن و خانواده*، ۷ (۱)، ۱۱۷-۱۳۷. <https://doi.org/10.22051/jwfs.2019.16402.1507>
- رضازاده، سید محمدرضا؛ هادی بهرامی، احسان؛ فاضل، محدثه؛ و فلاح، مریم. (۱۳۹۷). بررسی عوامل زمینه‌ای و علل مؤثر بر طلاق: یک تحلیل اکتشافی. *علوم روانشناختی*، ۱۷ (۷۱)، ۷۶۵-۷۷۴. <http://psychologicalscience.ir/article-1-309-fa.html>
- ریاحی، محمداسماعیل؛ علیوردی‌نیا، اکبر؛ و بهرامی‌کاکاوند، سیاوش. (۱۳۸۶). تحلیل جامعه‌شناختی میزان گرایش به طلاق. *زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)*، ۵ (۳)، ۱۰۹-۱۴۰. <https://jwdp.ut.ac.ir/article/27159.html>
- زارعان، منصوره. (۱۳۹۵). فراتحلیل عوامل مؤثر بر طلاق (مروری بر مطالعات ثبت شده در دهه‌ی اخیر). *پژوهش‌های مشاوره*، ۱۶ (۶۱)، ۱۳۵-۱۴۹. <http://iranccounseling.ir/journal/article-1-259-fa.html>
- ساروخانی، باقر. (۱۳۷۶). *طلاق، پژوهشی در شناخت واقعیت و عامل‌های آن*. انتشارات دانشگاه تهران.

سازمان ثبت احوال ایران. (۱۳۹۸). *سالنامه آمارهای جمعیتی ۱۳۹۷*. دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی.

صادقی، رسول. (۱۳۹۵). عوامل اقتصادی اجتماعی مؤثر بر طلاق جوانان در ایران. *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۱۵ (۳۲)، ۲۲-۱.

https://faslname.msy.gov.ir/article_161.html

صادقی، رسول؛ زنجری، نسیم؛ و محمودیانی، سراج‌الدین. (۱۳۹۷). تأثیر الگوهای ازدواج در رضایت زناشویی و تمایل به طلاق در شهر تهران.

مطالعات راهبردی زنان، ۳۱ (۸۱)، ۴۵-۷. <https://doi.org/10.22095/JWSS.2018.89241>

صادقی، حنااله‌السادات؛ و سربای، حسن. (۱۳۹۵). عوامل مؤثر بر گرایش به فرزندآوری زنان شهر تهران. *برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، ۷ (۲۷)، ۳۲-۱.

<https://doi.10.22054/qjsd.2016.5920>

عسکری ندوشن، عباس؛ شمس قهفرخی، مهری؛ و شمس قهفرخی، فریده. (۱۳۹۸). تحلیلی از مشخصه‌های اقتصادی-اجتماعی مرتبط با طلاق در

ایران. *پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی*، ۸ (۲)، ۱۶-۱. <https://doi.org/10.22108/srsp.2019.116983.1402>

عنایت، حلیمه؛ نجفی اصل، عبدالله؛ و زارع، صادق. (۱۳۹۲). بررسی عوامل مؤثر بر طلاق زودهنگام در بین جوانان شهری شهر بوشهر. *پژوهش‌های*

جامعه‌شناسی معاصر، ۲ (۳)، ۳۵-۱. https://csr.basu.ac.ir/article_940.html

غیاثی، پروین؛ معین، لادن؛ و روستا، لهراسب. (۱۳۸۹). بررسی علل اجتماعی گرایش به طلاق در بین زنان مراجعه‌کننده به دادگاه خانواده شیراز. *زن*

و جامعه (جامعه‌شناسی زنان)، ۱ (۳)، ۱۰۳-۷۷. <https://sid.ir/paper/169248/fa>

فاتحی دهاقانی، ابوالقاسم؛ و نظری، علیمحمد. (۱۳۹۰). تحلیل جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش زوجین به طلاق در استان اصفهان. *مطالعات*

امنیت اجتماعی، ۳ (۲۵)، ۵۴-۱۳. <https://www.magiran.com/p1963517>

کاظمی، زهرا؛ و قاسمی، قاسم. (۱۴۰۲). عوامل اجتماعی مؤثر بر خشونت خانگی علیه زنان (مطالعه موردی شهرستان کرج). *پژوهش‌های حقوق جزا*

و جرم‌شناسی، ۱۱ (۲۱)، ۱۶۳-۱۳۱. <https://doi.org/10.22034/jclc.2022.329765.1653>

محسن‌زاده، فرشاد؛ نظری، علی محمد؛ و عارفی، مختار. (۱۳۹۰). مطالعه کیفی عوامل ناراضی‌ت زناشویی و اقدام به طلاق (مطالعه موردی شهر

کرمانشاه). *مطالعات راهبردی زنان*، ۱۴ (۵۳)، ۴۲-۷. https://www.jwss.ir/article_12235.html

محمدی، زهرا. (۱۳۹۹). مطالعه جامعه‌شناختی مسائل مرتبط با ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار. *زن و جامعه (جامعه‌شناسی زنان)*، ۱۱ (۴۲)، ۲۵۶-

۲۷۸. <https://sid.ir/paper/1000030/fa>

موسوی، سیده فاطمه. (۱۳۹۴). نقش متغیرهای زمینه‌ای در تهدید ثبات ازدواج زنان و مردان متأهل شهر قزوین. *فصلنامه فرهنگی- تربیتی زنان و*

خانواده، ۹ (۲۹)، ۱۲۹-۱۱۳. https://cwfs.ihu.ac.ir/article_201653.html

نیازی، محسن؛ عسکری کوپری، اسما؛ الماسی، احسان؛ نوروزی، میلاد؛ و نورانی، الناز. (۱۳۹۷). فراتحلیل مطالعات و تحقیقات پیرامون عوامل مرتبط

با طلاق در ایران برای دوره ۱۳۸۶-۱۳۹۶. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۱۵ (۴)، ۱۷۷-۲۰۲.

<https://doi.org/10.22051/jwsps.2018.8627.1124>

- یزدخواستی، حامد؛ منصوری، نادر؛ زاده محمدی، علی؛ و احمدآبادی، زهره. (۱۳۸۷). بررسی احساس تمایل و تقصیر با استرس، افسردگی و اضطراب متقاضیان طلاق در شهرهای اصفهان و اراک. *خانواده‌پژوهی*، ۴(۳)، ۲۶۳-۲۷۵. https://jfr.sbu.ac.ir/article_95224.html
- Abdel-Sater, R. (2022). Marriage dissolution in the United States: A survival analysis approach. *Journal of Divorce & Remarriage*, 63(36), 1-27. <https://doi.org/10.1080/10502556.2022.2042788>
- Afghah, S. M., Ahangari, A., & Askaripoor, H. (2020). Estimating human development index of Iranian provinces and investigating its impact on economic growth using fuzzy logic. *Quarterly Journal of Quantitative Economics*, 17(2), 89-121. [In Persian]. <https://doi.org/10.22055/jqe.2019.29152.2064>
- Al-Khataybeh, Y. D. (2022). The consequences of divorce on women: An exploratory study of divorced women problems in Jordan. *Journal of Divorce & Remarriage*, 63(5), 332-351. <https://doi.org/10.1080/10502556.2022.2046396>
- Allendorf, K., & Ghimire, D. J. (2013). Determinants of marital quality in an arranged marriage society. *Social Science Research*, 42(1), 59-70. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2012.09.002>
- Amato, P. R., & Previti, D. (2003). People's reason for divorcing: Gender, social class, the life course, and adjustment. *Journal of Family Issues*, 24(5), 602-626. <https://doi.org/10.1177/0192513X03254507>
- Askari-Nodoushan, A., Shams Ghahfarokhi, M., & Shams Ghahfarokhi, F. (2019). An analysis of the socioeconomic characteristics of divorce in Iran. *Strategic Research on Social Problems*, 8(2), 1-16. [In Persian]. <https://doi.org/10.22108/srsp.2019.116983.1402>
- Bagheri, A., & Saadati, M. (2019). *Application of survival random forests in analyzing the interval between marriage and childbirth* (Research Report). National Institute of Population Research. [In Persian].
- Bagheri, A., & Saadati, M. (2021). Determinants of birth intervals using PWP-gap time model: Tehran case study. *International Journal of Fertility and Sterility*, 15(3), 234-240. <https://doi.org/10.22074/IJFS.2021.134701>
- Bagheri, A., & Saadati, M. (2022). *Survival random forests of first marriage among childless and childbearing women* (Research Project Report). National Institute of Population Research. [In Persian].
- Bagheri, A., & Saadati, M. (2023). Determinants of first marriage survival of Iranian divorced women: A study among those who did not live together before divorce. *Journal of Population Association of Iran*, 18(35), 305-362. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/jpai.2023.2002586.1282>
- Bagheri, A., & Saadati, M. (2024a). *Event history analysis using SAS software* (Research Report). National Institute for Population Research. [In Persian].

- Bagheri, A., & Saadati, M. (2024b). The application of survival forests in the study of the most important determinants of the first marriage survival of divorced women with children. *Payesh*, 23(5), 759–769. [In Persian]. <https://doi.10.61186/payesh.23.5.759>
- Bagi, M. (2022). The role of divorce on changes in living arrangements, focusing on gender differentials. *Strategic Research on Social Problems*, 11(2), 1–20. [In Persian]. <https://doi.org/10.22108/srsp.2022.133503.1802>
- Bagi, M., & Abbasi-Shavazi, M. J. (2020). Household dynamics in Iran: Study of changes in family and household structure over four decades. *Journal of Population Association of Iran*, 15(30), 203–230. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/jpai.2021.241891>
- Bastani, S., Golzari, M., & Roshani, S. (2011). Emotional divorce and strategies to face it. *Journal of Family Research*, 7(2), 241–257. [In Persian]. https://jfr.sbu.ac.ir/article_95912.html
- Baude, A., Pearson, J., & Drapeau, S. (2016). Child adjustment in joint physical custody versus sole custody: A meta-analytic review. *Journal of Divorce & Remarriage*, 57(5), 338–360. <https://doi.org/10.1080/10502556.2016.1185203>
- Bernardi, F., & Martin-Pastor, J. I. (2011). Divorce risk factors and their variations over time in Spain. *Demographic Research*, 24(31), 771–800. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2011.24.31>
- Bernards, J. (2005). *An introduction to family studies* (H. Ghazian, Trans.). Ney Publishing. [In Persian].
- Bhaskar, A., & Areekal, B. (2015). Causes of divorce: A descriptive study from Central Kerala. *Journal of Evolution of Medical and Dental Sciences*, 4(20), 3418–3426. <https://doi.org/10.14260/jemds/2015/494>
- Braver, S. L., & Griffin, W. A. (2000). Engaging fathers in the post-divorce family. *Marriage & Family Review*, 29(4), 247–267. https://doi.org/10.1300/J002v29n04_02
- Bumpass, L., & Raley, K. (2013). Measuring separation and divorce. In *Handbook of measurement issues in family research* (pp. 125–143). Routledge.
- Buunk, A. P. (2017). All in the family: Attitudes towards cousin marriages among young Dutch people from various ethnic groups. *Evolution, Mind and Behaviour*, 15(1), 1–15. <https://doi.org/10.1556/2050.2017.0001>
- Carmichael, G. A., & Whittaker, A. (2007). Choice and circumstance: Qualitative insights into contemporary childlessness in Australia. *European Journal of Population*, 23, 111–143. <https://doi.org/10.1007/s10680-006-9112-4>
- Chabki, U. A. (2013). An intergenerational study of the relationship between attitudes toward divorce and family functions in women in Tehran. *Journal of Woman and Family Studies*, 1(2), 159–185. [In Persian]. <https://doi.org/10.22051/jwfs.2014.1512>

- Civil Registration Organization of Iran. (2019). *Yearbook of population statistics 2018*. Office of Statistics and Demographic Information. [In Persian].
- Coppola, L., & Di Cesare, M. (2008). How fertility and union stability interact in shaping new family patterns in Italy and Spain. *Demographic Research*, 18, 117–144. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2008.18.4>
- Damari, B., Masoudi Farid, H., Hajbi, A., Derakhshannia, F., & Ehsani Chimeh, E. (2022). Divorce indices, causes, and implemented interventions in Iran. *Iranian Journal of Psychiatry & Clinical Psychology*, 28(1), 76–89. [In Persian]. <https://doi.org/10.32598/ijpcp.28.1.3455.1>
- Dargahi, H., Ghasemi, M., & Beiranvand, A. (2018). The impacts of economic and social factors on divorce rate in Iran with emphasis on business cycles, women's education and employment. *Quarterly Journal of Economics and Modelling*, 9(4), 95–120. [In Persian]. https://journals.sbu.ac.ir/article_86067.html
- Dayhuol, M., Ahmadi, S., & Mirfardi, A. (2018). Relationship between development and divorce in Iran. *Journal of Social Work Research*, 3(9), 180–217. [In Persian]. <https://doi.org/10.22054/rjsw.2016.9265>
- Deldar, F., & Fallahi, M. A. (2016). Investigating the factors affecting divorce in Iran's provinces with an emphasis on economic factors. *Journal of Women and Family*, 10(34), 135–154. [In Persian]. https://cwfs.ihu.ac.ir/article_201683.html
- Enayat, H., Najafi Asl, A., & Zare, S. (2013). Study of factors influencing early divorce among urban Bushehr youth. *Contemporary Social Research*, 2(3), 1–35. [In Persian]. https://csr.basu.ac.ir/article_940.html
- Fatehi Dehaghani, A., & Nazari, A. M. (2011). Sociological analysis of factors affecting couples' tendency to divorce in Isfahan province. *Social Security Studies*, 3(25), 13–54. [In Persian]. <https://www.magiran.com/p1963517>
- Fokkema, T., & Broer, A. (2004). Employment and divorce among Dutch women between 1903-1937. *Journal of the History of the Family*, 9(4), 425–442. <https://doi.org/10.1016/j.hisfam.2004.01.014>
- Ghiyasi, P., Moein, L., & Rusta, L. (2010). Examining the social causes of the tendency toward divorce among women referring to Shiraz Family Court. *Women and Society (Women's Sociology)*, 1(3), 77–103. [In Persian]. <https://sid.ir/paper/169248/fa>
- Grant, M. J., & Pike, I. (2019). Divorce, living arrangements and material well-being during the transition to adulthood in rural Malawi. *Population Studies*, 73(2), 261–275. <https://doi.org/10.1080/00324728.2018.1545919>
- Hewitt, B. A. (2006). *Marriage breakdown in Australia: Social correlates, gender and initiator status* [Unpublished doctoral dissertation]. The University of Queensland. <https://doi.org/10.14264/158353>

- Imanzadeh, V., Moheb, N., Abdi, R., & Honarmand Azimi, M. (2021). Identifying effective factors on divorce and providing a model for divorce prediction using modelling of a data mining decision tree. *Journal of Applied Psychological Research*, 12(2), 247–263. [In Persian]. <https://doi.org/10.22059/japr.2021.308375.643607>
- Jalovaara, M. (2001). Socio-economic status and divorce in first marriages in Finland: 1991–1993. *Population Studies*, 55(2), 119–133. <https://doi.org/10.1080/00324720127685>
- Kalmijn, M., & Poortman, A. R. (2006). His or her divorce? The gendered nature of divorce and its determinants. *European Sociological Review*, 22(2), 201–214. <https://doi.org/10.1093/esr/jci052>
- Kazemi, Z., & Ghasemi, G. (2023). The social factors affecting domestic violence against women (Case study: Karaj County). *Journal of Criminal Law and Criminology Research*, 11(21), 131–163. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/jclc.2022.329765.1653>
- Khajenoori, B., & Naghshbandi, S. (2023). Mass media, social comparison and emotional divorce among married women in Shiraz: Implications for continuity and well-being of families. *Journal of Social Continuity and Change*, 2(1), 7–24. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/jscc.2022.2842>
- Khani, S. (2023). Increasing divorce or stagnation of marriage? A reflection on the trends in marriage and divorce in Iran during the last 15 years. *Journal of Social Continuity and Change*, 2(1), 25–43. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/jscc.2023.19288.1053>
- Larson, J. H., & Holman, T. B. (1994). Premarital predictors of marital quality and stability. *Family Relations*, 43(2), 228–237. <https://doi.org/10.2307/585327>
- Lehrer, E. L. (2004). *Religion as a determinant of economic and demographic behavior in the United States* (Discussion Paper No. 1390). IZA Institute of Labor Economics. <https://doi.org/10.2139/ssrn.617413>
- Lesthaeghe, R. (2010). The unfolding story of the second demographic transition. *Population and Development Review*, 36(2), 211–251. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2010.00328.x>
- Liefbroer, A. C. (2005). The impact of perceived costs and rewards of childbearing on entry into parenthood: Evidence from a panel study. *European Journal of Population*, 21, 367–391. <https://doi.org/10.1007/s10680-005-2610-y>
- Lyngstad, T. H., & Jalovaara, M. (2010). A review of the antecedents of union dissolution. *Demographic Research*, 23, 257–292. <https://doi.org/10.4054/demres.2010.23.10>
- Mohammadi, Z. (2020). A sociological study of issues related to remarriage of female-headed households. *Women and Society (Women's Sociology)*, 11(42), 256–278. [In Persian]. <https://sid.ir/paper/1000030/fa>
- Mohsenzadeh, F., Nazari, A. M., & Arefi, M. (2011). Qualitative study of factors contributing to marital dissatisfaction and applying for divorce (The case of Kermanshah). *Women's Strategic Studies*, 14(53), 7–42. [In Persian]. https://www.jwss.ir/article_12235.html

- Mousavi, S. F. (2015). The role of contextual variables in threatening the stability of marriage in married men and women in Qazvin city. *The Women and Families Cultural-Educational*, 9(29), 113-129. [In Persian]. https://cwfs.ihu.ac.ir/article_201653.html
- Niazi, M., Askari Kaviri, A., Almasi, E., Norowzi, M., & Nourani, E. (2018). Meta-analysis of studies and researches about divorce relevant factors in Iran for the period of 1386-1396. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 15(4), 177-202. [In Persian]. <https://doi.org/10.22051/jwsps.2018.8627.1124>
- Nilsson, M. (2004). *The paradox of modernity: A study of girl discrimination in urban Punjab, India* [Master's thesis, Lund University]. <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1331381&fileId=1331382>
- Olson, D. H., DeFrain, J., & Skogrand, L. (2011). *Marriages, families, and intimacy: Diversity and strengths* (7th ed.). McGraw-Hill.
- Ormel, J., Jeronimus, B. F., Kotov, R., Riese, H., Bos, E. H., Hankin, B., Rosmalen, J. G. M., & Oldehinkel, A. J. (2013). Neuroticism and common mental disorders: Meaning and utility of a complex relationship. *Clinical Psychology Review*, 33(5), 686-697. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2013.04.003>
- Parr, N. (2010). Satisfaction with life as an antecedent of fertility: Partner + happiness = children? *Demographic Research*, 22, 635-662. <https://doi.org/10.4054/demres.2010.22.21>
- Rashid, K., Hassanvand, F., Nabizadeh, S., & Rashti, A. (2019). Exploring effective external factors on emotional divorce among women. *Journal of Woman and Family Studies*, 7(1), 117-137. [In Persian]. <https://doi.org/10.22051/jwfs.2019.16402.1507>
- Raymo, J. M., Fukuda, S., & Iwasawa, M. (2013). Educational differences in divorce in Japan. *Demographic Research*, 28, 177-206. <https://doi.org/10.4054/demres.2013.28.6>
- Rezazadeh, S. M. R., Hadi Bahrami, E., Fazel, M., & Fallah, M. (2018). Assessment of inducing factors on divorce: An exploration analysis. *Journal of Psychological Science*, 17(71), 765-774. [In Persian]. <http://psychologicalscience.ir/article-1-309-en.html>
- Riahi, M. E., Aliverdi, A., & Bahrami Kakavand, S. (2007). Sociological analysis of divorce tendency. *Women's Studies*, 5(3), 109-140. [In Persian]. https://jwdp.ut.ac.ir/article_27159.html
- Saadati, M., & Bagheri, A. (2020a). Analyzing first birth interval by a CART survival tree. *International Journal of Fertility and Sterility*, 14(3), 247-255. <https://doi.org/10.22074/ijfs.2020.6038>
- Saadati, M., & Bagheri, A. (2020b). Comparison of survival forests in analyzing first birth interval. *Jorjani Biomedicine Journal*, 7(3), 11-23. <https://doi.org/10.29252/jorjanibiomedj.7.3.11>

- Sadeghi, H. S., & Saraei, H. (2016). Effective factors on mothers' inclination to have children in Tehran. *Social Development & Welfare Planning*, 7(27), 1-32. [In Persian]. <https://doi.10.22054/qisd.2016.5920>
- Sadeghi, R. (2016). Socio-economic factors affecting Iranian youth divorce. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 15(32), 189. [In Persian]. https://fasname.msy.gov.ir/article_161.html
- Sadeghi, R., Zanjari, N., & Mahmoudiani, S. (2018). The impact of marriage patterns on marital satisfaction and divorce tendencies in Tehran. *Women's Strategic Research*, 21(81), 7-45. [In Persian]. <https://doi.org/10.22055/JWSS.2018.89241>
- Sarookhani, B. (1997). *Divorce: A study in understanding reality and its factors*. University of Tehran Press. [In Persian].
- Schoen, R., Astone, N. M., Rothert, K., Standish, N. J., & Kim, Y. J. (2002). Women's employment, marital happiness, and divorce. *Social Forces*, 81(2), 643-662. <https://doi.org/10.1353/sof.2003.0019>
- Skidmore, W. (2006). *Theoretical thinking in sociology* (A. M. Nazari et al., Trans.). Institute for Humanities and Cultural Studies. [In Persian].
- Steele, F., Kallis, C., Goldstein, H., & Joshi, H. (2005). The relationship between childbearing and transitions from marriage and cohabitation in Britain. *Demography*, 42(4), 647-673. <https://doi.org/10.1353/dem.2005.0038>
- Sweeney, M. M. (2002). Remarriage and the nature of divorce: Does it matter which spouse chose to leave? *Journal of Family Issues*, 23(3), 410-440. <https://doi.org/10.1177/0192513x02023003005>
- Torabi, F., & Ranjbari Beyvardi, S. (2023). The effect of parenthood on the length of matrimonial unions in Iran. *Social Studies and Research in Iran*, 12(4), 553-572. [In Persian]. <https://doi.org/10.22059/jisr.2023.355720.1384>
- Wagner, M., & Weiss, B. (2006). On the variation of divorce risks in Europe: Findings from a meta-analysis of European longitudinal studies. *European Sociological Review*, 22(5), 483-500. <https://doi.org/10.1093/esr/jcl014>
- Waite, L. J., & Lillard, L. A. (1991). Children and marital disruption. *American Journal of Sociology*, 96(4), 930-953. <https://doi.org/10.1086/229613>
- Winkler-Dworak, M., Beaujouan, E., Di Giulio, P., & Spielauer, M. (2017). *Union instability and fertility: A micro simulation model for Italy and Great Britain* (Vienna Institute of Demography Working Papers, No. 08/2017). <https://doi.org/10.1553/0x003ccffe>
- Xu, Q., Yu, J., & Qiu, Z. (2015). The impact of children on divorce risk. *The Journal of Chinese Sociology*, 2(1), 1-20. <https://doi.org/10.1186/s411015-015-0003-0>

- Yazdkhasti, H., Mansouri, N., Zadeh Mohammadi, A., & AhmadAbadi, Z. (2008). The relation of inclination and guilt feeling of divorce on stress, depression and anxiety of those are to divorce in Esfahan and Arak. *Journal of Family Research*, 4(3), 263-275. [In Persian]. https://jfr.sbu.ac.ir/article_95224.html
- Yi, Z., Schultz, T. P., Deming, W., & Danan, G. (2002). Association of divorce with socio-demographic covariates in China, 1955-1985: Event history analysis based on data collected in Shanghai, Hebei, and Shaanxi. *Demographic Research*, 7(11), 407-432. <https://doi.org/10.4054/demres.2002.7.11>
- Zarean, M. (2016). Meta-analysis of factors affecting divorce: A review of studies registered in the last decade. *Journal of Counseling Research*, 16(61), 135-149. [In Persian]. <http://irancounseling.ir/journal/article-1-259-fa.html>